

М. С. КОВАЛЬСЬКА

**МІЖНАРОДНІ ВІДНОСИНИ,
СВІТОВІ ПРОЦЕСИ В РЕЦЕПЦІЇ ЗМІ**

МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ

для здобувачів 3 курсу першого (бакалаврського) рівня
спеціальності «Журналістика»

ОДЕСА
2022

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ імені І. І. МЕЧНИКОВА

Факультет журналістики, реклами та видавничої справи
Кафедра періодичної преси та медіаредагування

М. С. КОВАЛЬСЬКА

**МІЖНАРОДНІ ВІДНОСИНИ,
СВІТОВІ ПРОЦЕСИ В РЕЦЕПЦІЇ ЗМІ**

МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ

для здобувачів 3 курсу першого (бакалаврського) рівня
спеціальності «Журналістика»

ОДЕСА
2022

УДК 327.5:070
K563

Рецензенти:

Тхоржевська Т. В. – кандидат історичних наук, доцент кафедри нових медіа та медіадизайну Одеського національного університету імені І. І. Мечникова

Задорожня А. Г. – кандидат політичних наук, доцент кафедри журналістики, реклами та медіакомунікацій Одеського національного університету імені І. І. Мечникова

Рекомендовано до друку

Вченою радою факультету журналістики, реклами та видавничої справи

Одеського національного університету імені І. І. Мечникова

Протокол №4 від 28 листопада 2022 року

Ковальська М. С.

K563

Міжнародні відносини, світові процеси в рецепції ЗМІ : методичні рекомендації для 3 курсу першого (бакалаврського) рівня спеціальності «Журналістика». Одеса: Видавець С. Л. Назарчук, 2022. 50 с.

Методичні рекомендації мають на меті оптимізацію підготовки майбутніх журналістів та працівників ЗМІ до практичних занять з вибіркової дисципліни «Міжнародні відносини, світові процеси в рецепції ЗМІ». Видання містить детальний опис предмету, розгорнуті рекомендації щодо особливостей оволодіння навчальним матеріалом до кожного практичного заняття, список рекомендованої літератури.

Рекомендації адресовані студентам факультету журналістики, реклами та видавничої справи.

© М. С. Ковальська, 2022

ЗМІСТ

Вступ.....	4
Зміст навчальної дисципліни.....	7
Тематика практичних занять.....	10
Змістовий модуль 1. Журналістика в контексті сучасного міжнародного становища та світових процесів: теоретичні аспекти.....	10
Змістовий модуль 2. Журналістика в контексті сучасного міжнародного становища та світових процесів: практичні аспекти.....	23
Допоміжна таблиця інтернет-ресурсів.....	35
Приклади завдань для виконання протягом роботи в аудиторії.....	36
Рекомендації до виконання завдань для самостійного опрацювання.....	39
Питання для підсумкового контролю.....	42
Список літератури до курсу.....	44

В С Т У П

Міжнародне становище наприкінці першої чверті ХХІ століття визначається загостренням відносин, дипломатичними кризами, складними процесами на різних рівнях. Сучасна журналістика адаптована до швидких змін та несподіваних рішень, але потребує ретельного ознайомлення зі специфікою глобальних тенденцій. **Мета** вибіркової дисципліни «Міжнародні відносини, світові процеси в рецепції ЗМІ» – навчити студентів впізнавати та класифікувати сучасні тенденції міжнародних відносин та світових процесів глобального рівня для висококомпетентного виконання ними професійних журналістських обов'язків.

Відповідно цьому, **завданнями** є:

- ознайомити студентів із основними теоретичними напрацюваннями, ідеями, уявленнями щодо категорій та понять міжнародних відносин;
- проаналізувати важливі методологічні підходи та зовнішньополітичні доктрини провідних держав світу та визначити фактори, що впливають на світові, регіональні та національні процеси в умовах сучасного міжнародного становища;
- сформулювати у студентів уявлення про основні глобальні та регіональні проблеми людства, виявити місце та роль журналістів в цих процесах;
- навчити студентів самостійно обробляти інформацію різних інформаційних ресурсів та надавати об'єктивну оцінку сучасних міжнародних процесів.

Процес вивчення дисципліни спрямований на формування елементів наступних **компетентностей**:

ЗК01. Здатність застосовувати знання в практичних ситуаціях.

ЗК03. Здатність бути критичним і самокритичним.

ЗК04. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.

ЗК11. Здатність спілкуватися державною мовою.

СК02. Здатність формувати інформаційний контент.

СК03. Здатність створювати медіапродукт.

Програмні результати навчання. У результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен:

ПРН01. Пояснювати свої виробничі дії та операції на основі отриманих знань

ПРН03. Оцінювати свій чи чужий інформаційний продукт, інформаційну акцію, що організована й проведена самостійно або разом з колегами.

ПРН04. Виконувати пошук, оброблення та аналіз інформації з різних джерел.

ПРН11. Вільно спілкуватися з професійних питань, включаючи усну, письмову та електронну комунікацію, українською мовою.

ПРН14. Генерувати інформаційний контент за заданою темою з використанням доступних, а також обов'язкових джерел інформації.

ПРН15. Створювати грамотний медіапродукт на задану тему, визначеного жанру, з урахуванням каналу поширення чи платформи оприлюднення.

Методологія. Вибіркова дисципліна передбачає вивчення матеріалу в різних формах:

- лекції (тобто режим екстраактивного навчання);
- практичні заняття (режим інтерактивного навчання);
- самостійну роботу (режим інтраактивного навчання).

Практичні заняття передбачають певний обсяг роботи, яка виконується студентом в групі протягом аудиторного часу. Кожній темі за планом робочої та навчальної програми відповідає окреме практичне заняття (окрім теми 8, яка розрахована на два практичні заняття).

Методи та навчальні діяльності обираються в залежності від: формату навчання; специфіки академічної групи; теми, що вивчається на практичному занятті. Відповідно будується послідовність навчальних активностей.

Робота може відбуватись як індивідуально з наступним загальним обговоренням, так і в малих групах, коли студенти на парі розподіляються на команди в 3-4 особи та виконують завдання (метод малих груп).

Надзвичайно важливим є вдосконалення рівня критичного мислення студентів, застосування ними навичок медіаграмотності та уміння працювати з текстом. Для цього пропонується використання на практичних заняттях різних педагогічних методів та прийомів: технологія інсерт-методу, критичний аналіз тексту, та ін.

Загалом, протягом практичних занять в аудиторії можуть бути задіяні різні педагогічні методи та методики: метод дискусії (групова дискусія); брейнстормінг; рольова гра; комбіноване опитування; вирішення проблемних ситуацій; читання текстів за методикою «Інсерт»; метод обміну діяльностями (власне, робота в малих групах); імітаційна інтеракція та ін. В даних методичних рекомендаціях наводяться приклади можливих активностей.

ЗМІСТ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Змістовий модуль 1. Журналістика в контексті сучасного міжнародного становища та світових процесів: теоретичні аспекти

Тема 1. Вступ. Міжнародні відносини та геополітика

«Міжнародні відносини» як термін та поняття. Значення міжнародних відносин для журналістики. Мета та завдання дисципліни. Сутність міжнародних відносин сучасного світу, їхні закономірності. «Горизонталь» та «вертикаль» в структурі міжнародних відносин ХХІ століття. Основні поняття: зовнішня політика, дипломатія, національні інтереси, суб'єкти міжнародних відносин та їхня класифікація. Система міжнародних відносин: етимологія, сутність поняття та характер поточної системи. Економічний, суспільно-політичний та інформаційний аспекти складання та подальшого формування міжнародних відносин. Сучасна геополітика та класифікація світових процесів.

Тема 2. Теорія міжнародних відносин та медійний моніторинг інформації

Основні підходи до вивчення міжнародних відносин на теоретичному рівні. Розкриття природи уявлень про інтереси, баланс сил, баланс загроз, конфлікти та ін. в наявній літературі. Класичний, посткласичний та неокласичний варіанти політичного реалізму. Теорія гри. Інформаційне суспільство як «майбутнє, в якому вже живемо». Роль інформації, мови, комунікації в сучасному світі. Шляхи поширення та отримання інформації з міжнародних відносин. Матеріали ЗМІ та інформаційних ресурсів як окреме джерело. Медійність, інформаційні війни та PR в аспекті динаміки міжнародних відносин. Альтернативні інформаційні ресурси інформації.

Тема 3. Міжнародна журналістика

Журналісти та значення їхньої діяльності для міжнародних відносин. Рівні відповідальності під час аналізу актуальних світових подій. Міжнародна журналістика та міжнародна інформація. «Міжнародна проблематика» як поняття журналістики. Кореспонденти за кордоном та їхня класифікація, особливості діяльності. Кореспондентська мережа та кореспондентський пункт.

Закордонні бюро та основи їхньої роботи. Відомі журналісти-міжнародники: специфіка роботи на прикладах з професійних біографій. Глобалізація інформаційного простору та актуальні тенденції розвитку міжнародної журналістики.

Тема 4. Міжнародні відносини як безперервний діалог про світоустрій

Світова політика та її спрямованість. Уявлення про зовнішньополітичні вектори та цивілізаційну ідентичність, ціннісна орієнтація сучасної людини в залежності від її самоідентифікації. Радикалізм у сучасному міжнародному політичному дискурсі. Екстремізм та тероризм як глобальна проблема, її етика. «Західний» та «східний» варіанти подільшого розвитку світу. Класифікація конфліктів та особливості їхнього опису в журналістському тексті. Специфіка формування та обґрунтування авторської позиції.

Тема 5. Глобальні проблеми людства та сучасні світові процеси в ЗМІ

Глобальні проблеми людства та їхня класифікація. Актуальна військово-політична ситуація в світі; її аналіз та компетентний опис. Проблеми безпеки та національних кордонів. Географія міжнародних конфліктів сьогодення. Міжнародна преступність. «Геополітика наркотиків». Вичерпаність ресурсів світу та її вплив на відносини між державами. Кліматичні проблеми в висвітленні періодичної преси. Визначення інформаційної політики в області міжнародних проблем відповідно до приналежності засобу масової інформації.

Змістовий модуль 2. Журналістика в контексті сучасного міжнародного становища та світових процесів: практичні аспекти

Тема 6. Європейський Союз та євроінтеграція як міжнародний процес

«Центри сили» в Європі. Динаміка дивергенції та конвергенції європейських держав. Міжнародна економічна та політична інтеграція. Основні форми, рівні та суб'єкти інтеграції. Уявлення про інтеграційні союзи. Особливості процесів формування ЄС. Мотивація та інтеграційні пріоритети України (характеристика на даному етапі). Європесимісти, єврооптимісти та сучасний стан проблеми. Брекзит як медійне явище. Військово-політична інтеграція після Брекзиту.

Тема 7. Зовнішньополітична діяльність США

Зовнішньополітичні пріоритети та стратегії національної безпеки США: ключові детермінанти. Стратегічні партнери та основні конкуренти США. Ідея лідерства. Американська школа теорії міжнародних відносин та її перекладення на практику. «Глобальна демократизація». Сучасні тенденції розвитку зовнішньої політики США.

Тема 8. Міжнародні відносини та конфлікти держав Сходу

Близький Схід: загальна характеристика «регіону підвищеної конфліктності», його параметри та тенденції розвитку. Регіональний поділ та особливості. Географія міжнародних конфліктів. Основні тенденції міжнародних відносин на Близькому Сході. Палестинська проблема. Фактор Сирії. Зростання ролі Ірану. Іранська ядерна програма в загальносвітовому контексті. Сучасні події, процеси та тенденції в рецепції ЗМІ. Економічне зростання КНДР, роль Китаю у сучасному світі та претендування на світове економічне лідерство. Сучасна міжнародна ситуація на Далекому Сході. Африканський континент в міжнародних відносинах, висвітлення в ЗМІ.

Тема 9. Людина посеред гібридних війн сучасності

Сучасні форми ведення воєнних дій. Гібридна війна як нове явище в системі міжнародних відносин. Базова термінологія (гібридна загроза, агресія та оборона) та складнощі визначення гібридних війн. «Сіра зона» конфліктів та її кореляція з гібридною війною. Інформаційна війна як складова гібридної війни. Національна безпека держав та проблема цензури ЗМІ. Особливості описання інструментів гібридних війн (економічних санкцій, політичне маніпулювання, втручання в інформаційний простір та ін.)

Тема 10. Світові процеси сьогодення, нові обрії та перспективи подальшого розвитку

«Бурхливі 2020-ті» в сучасному дискурсі. Спектр наявних проблем, ракурси загострення проблемних ситуацій. Світова медицина та охорона здоров'я як глобальна проблема. Висвітлення подій пандемії COVID-19 в засобах масової інформації, вплив на соціальні мережі. «Великий карантин» як

соціокультурне явище. Карта можливих в майбутньому військово-політичних та соціальних конфліктів. Шляхи подолання глобальних проблем людства.

ТЕМАТИКА ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ

Загальні рекомендації. Тематика практичних занять складається з 10 тем (тема 8 поділяється на два заняття). Опис практичного заняття, яке дається до кожної теми, містить заголовок, список основних питань, що пропонуються до розгляду, сформульовану мету заняття, детальні поради до підготовки за списком питань у хронологічному порядку, та список літератури, що рекомендується для більш глибокого ознайомлення з темою.

Студент може констатувати, що готовий до практичного заняття, якщо він розуміє зміст усіх запитань та може хоча в загальному вигляді коротко відповісти на кожне.

Рекомендовано спочатку перечитати матеріал лекції за відповідною темою. Робота з літературою, список якої наводиться наприкінці рекомендацій до практичного заняття, не є обов'язковою та зараховується за додаткову пізнавальну активність. Про своє ознайомлення з окремим пунктами рекомендованої літератури варто оголосити під час роботи в аудиторії. Питання про аналіз актуальних подій та процесів (теми зі змістового модулю 2) можна готувати, користуючись Допоміжною таблицею інтернет-ресурсів або розробивши власний перелік.

Змістовий модуль 1. Журналістика в контексті сучасного міжнародного становища та світових процесів: теоретичні аспекти

Тема 1. Вступ. Міжнародні відносини та геополітика (2 год.)

- 1. Що таке система міжнародних відносин?*
- 2. Загальна характеристика міжнародних відносин сучасності.*
- 3. Глобалізація сучасного світу.*
- 4. Які є найбільш авторитетні ЗМІ міжнародного рівня (заздалегідь підготувати перелік)? В яких регіонах вони діють та яким чином висвітлюють інформацію?*

Мета практичного заняття. Дане заняття розраховане на перше ознайомлення з матеріалом дисципліни. Для успішної підготовки до даного практичного заняття студент має пройти три етапи: оволодіти базовими знаннями про міжнародні відносини як такі; далі – навчитися орієнтуватися в основних термінах; після цього потрібно зрозуміти основну картину міжнародної ситуації сучасності. Перед студентом має постати певний навчальний горизонт, який буде ставати більш ясним та ближчим з кожним наступним практичним заняттям.

Загальні рекомендації для підготовки до практичного заняття.

Перш за все, варто прочитати уважно конспект лекції, підкреслюючи терміни та поняття. Бажано ознайомитись із загальними працями, навчальними посібниками або підручниками зі списку літератури, прочитавши вступну частину та перші розділи, де викладається базова інформація, необхідна для розуміння предмету. Після цього можна переходити до підготовки відповідей по пунктам-питанням.

Відповідь на перше питання має на увазі, по-перше, розкриття значення терміну «міжнародні відносини», по-друге, короткий історичний огляд, як вони в цілому розвивалися до сучасної стадії, і, по-третє, стислий переказ основних систем міжнародних відносин, які виокремлюються в літературі. Згадати, коротко та схематично, можна про: Віденську систему міжнародних відносин (1815-1914 рр.); Версальсько-Вашингтонську (1918-1939 рр.); Ялтинсько-Потсдамську (1945-1991 рр.). Зверніть увагу: що відбувалося в світі, коли одна система міжнародних відносин змінювалася на іншу?

Готуючись до другого питання практичного заняття, варто зосередитись на актуальному стані розвитку міжнародних відносин. Можна (але не обов'язково) систематизувати інформацію, заповнивши таблицю:

<i>Учасники міжнародних відносин, або актори (окремо державні, наддержавні)</i>	
---	--

<i>Засоби взаємодії акторів (яким чином у акторів прийнято спілкуватися між собою, тут можна враховувати національні, культурні, цивілізаційні особливості та дипломатичні традиції; політико-правовий режим)</i>	
<i>Норми міжнародного права (правила, яких мають дотримуватися всі учасники, перелічити найбільш важливі принципи)</i>	
<i>Ознаки кризи міжнародних відносин (проблеми та невирішені питання, які істотно шкодять ефективному функціонуванню сучасної системи міжнародних відносин.) Оцінити рівень стабільності системи.</i>	

Третє питання присвячено детальному розбиранню поняття процесу глобалізації світу. Радимо застосувати творчий підхід та мислити, виходячи з власних філософських міркувань. Що таке глобалізація? Чи є різниця між глобалізацією та міжнародною інтеграцією? Чому, на вашу думку, відбувається подальше ускладнення взаємозв'язків різних держав та культур? Яку роль при цьому відіграють: міжнародні стандарти (які є в будь-яких сферах); інтернет; світова економіка? Що таке «єдиний інформаційний простір»? Чи погоджуєтесь ви з думкою, що інформаційний простір створює єдине світосприйняття людей, які належать до певної епохи або покоління? Що буває, коли інформаційний простір змінюється?

Четверте питання — це ознайомлення з ведучими ЗМІ міжнародного рівня, інакше кажучи, «інформаційними лідерами» різних регіонів світу; актори глобального інформаційного ринку, які є джерелом міжнародної інформації. Для відповіді на практичному занятті рекомендується також підготувати перелік або заповнити таблицю:

<i>ЗМІ</i>	<i>Регіон</i>	<i>Висвітлення інформації</i>	<i>Приклади впливу на міжнародні події, світову політику</i>
1) CNN	Північна Америка	Широке висвітлення гуманітарних проблем, журналістські	«Ефект CNN». Одне з найактивніших західних ЗМІ, які взимку 2022 р. поставляли дані про вторгнення російської армії

		розслідування, політичні новини та дані розвідки	на території України.
2) Аль-Джазіра	Близький Схід	Сприяння демократизації та свободі слова.	Надзвичайний вплив на країни арабського світу. Події Арабської весни початку 2010-х рр. «Ефект Аль-Джазіри».
3)			
4) ...			

Джерела та література

1. Дністрянський М. С. Загострення геополітичних взаємин у період постмодерну та становище України. Львів, 2021. 154 с. https://geography.lnu.edu.ua/wp-content/uploads/2021/01/Dniastrianskyu_2020.pdf
2. Іжнін І. Проблема суверенітету і конфлікту у сучасних міжнародних відносинах. *Вісник Львівського університету. Серія Міжнародні відносини*. 2013. Вип. 32. С. 40-46. https://intrel.lnu.edu.ua/wp-content/uploads/2014/11/VLNU_Mv_2013_32_8.pdf
3. Кононенко С. Міжнародні відносини та їх системи. *Політичний менеджмент*. 2013. №1-2. С. 186-195. https://ipiend.gov.ua/wp-content/uploads/2018/08/kononenko_mizhnarodny.pdf
4. Лісовський П.М. Міжнародні відносини: ментальність, геополітика, глобалізація : Навч. посібник. Київ, 2017. 156 с.
5. Літвін Л. А. Сучасні геополітичні концепції: висновки для України. *Політичні проблеми міжнародних систем та глобального розвитку*. 2019. №4. <https://doi.org/10.31558/2519-2949.2019.4.15>
6. Требін М. П., Герасіна Л. М., Погрібна В. Л. Теорія міжнародних відносин. Міжнародні відносини та світова політика: Навч. посібник. Харків, 2016. 540 с. <https://pravo-izdat.com.ua/image/data/Files/191/1-25.pdf>

Тема 2. Теорія міжнародних відносин та медійний моніторинг інформації (2 год.)

1. Основні терміни міжнародних відносин: порівняльний аналіз та особливості використання в журналістському тексті.
2. Роль ЗМІ у міжнародних відносинах та прийнятті зовнішньополітичних рішень. Вплив ЗМІ на «міжнародний клімат».
3. Досягнення державами своїх інтересів на міжнародному рівні завдяки використанню ресурсу медіа.
4. Сутність журналістського аналізу міжнародних відносин та світових процесів.

5. З чого складається вміння аналізувати зовнішньополітичну діяльність держави або союзу держав (на вашу думку)?

Мета практичного заняття. Дане практичне заняття поглиблює знання студентів про теоретичний рівень вивчення міжнародних відносин та сприяє удосконаленню володіння термінами, крім того, встановлюється зв'язок досліджуваного матеріалу з безпосередньою сферою діяльності медіа. Питання, які запропоновані на розгляд протягом практичного заняття, мають на меті впровадження смислових та дієвих «мостів» між теорією міжнародних відносин та журналістикою.

Загальні рекомендації для підготовки до практичного заняття.

На першому питанні рекомендується протягом підготовки зосередитися на змісті визначень термінів: суб'єкти міжнародних відносин та актори; міжнародна організація; міжнародний конфлікт; міжнародне середовище; інші вже відомі вам поняття та терміни. Опишіть, яким чином, на вашу думку, терміни з теорії міжнародних відносин мають використовуватися в журналістському тексті. Пошукайте та наведіть приклади використання термінів та понять в аналітичних статтях з міжнародної тематики на різних онлайн-виданнях (можна закордонних, якщо дозволяє рівень володіння іноземними мовами, або скористатись автоперекладачем сторінок). Чи можна без додаткових знань здогадатися про зміст терміну? Яке значення в аналітичних статтях з міжнародної тематики має контекст?

Друге питання пропонує здійснити розгляд та зваження ролі засобів масової інформації в розвитку міжнародних відносин. Яким чином ЗМІ впливають на думки людей? Наведіть приклади глобальних наслідків. Який у ЗМІ інструментарій впливу на побудову урядом зовнішньої політики? Використовуйте можливість пофілософувати на тему, яким буває вплив та чи потрібно обов'язково на щось впливати. В яких випадках можемо говорити про відображення в ЗМІ позиції великих груп населення, а в яких – про лоббіювання інтересів обмежених кіл?

Готуючись до третього питання, подумайте, що таке «ресурси медіа» для держави. Вони однакові для всіх держав? Від чого залежить високий або низький рівень подібних ресурсів? Як це пов'язано з такими поняттями міжнародних відносин, як центр та периферія? Пошукайте, що таке медіаімперіалізм. Подумайте, як в сучасному світі через особливості регіонального та локального медіапростору можна спостерігати залишки колишніх імперій та оборонних союзів. Наведіть приклади медіаімперіалізму сьогодення.

Для відповіді на четверте та п'яте питання підготуйте перелік необхідних для журналіста-міжнародника знань та умінь (він може сильно відрізнятись від того, що складуть ваші однокурсники). Що таке «аналіз» з методологічної точки зору? Що мається на увазі, коли говоримо «журналістський аналіз»? Спробуйте пояснити на прикладі, що саме потрібно для цього. Подумайте, з якою метою необхідно покращувати свої знання та методичні вміння з аналізу поточної міжнародної ситуації. Чи необхідно журналісту вміти робити прогнозування суспільно-політичних обставин?

Джерела та література

1. Горбенко Н. Ю. Медіатизація та вплив ЗМІ на політичний порядок денний. *Актуальні проблеми політики*. 2021. Вип. 67. С. 53-60. URL: <http://app.onua.edu.ua/index.php/app/article/view/1150>
2. Зимогляд В. Я. Регіон у системі міжнародних відносин. *Вісник Національного університету «Юридична академія України імені Ярослава Мудрого»*. 2014. №4 (23). С. 160-173. URL: https://dspace.nlu.edu.ua/bitstream/123456789/8382/1/Zimoglyad_160.pdf
3. Кравчук В. М., Дмитрусь О. А. Вплив ЗМІ на формування громадянської свідомості. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2015. № 6. С.16-19. URL: http://lsey.org.ua/6_2015/4.pdf
4. Курбан О. В. Сучасні інформаційні війни в мережевому он-лайн просторі: Навч. посібник. Київ, 2016. 286 с. URL: <http://www.interinf.chnu.edu.ua/res//interinf/Inf%20vijny.pdf>
5. Мальський М. З., Мацяк М. М. Теорія міжнародних відносин: Підручник. Київ, 2007. 461 с.
6. Пілат М. Інформаційні впливи та інформаційні війни: сутність понять та їхній взаємозв'язок в інформаційну епоху. *Вісник Львівського університету. Серія міжнародні відносини*. 2013. Вип. 32. С. 185-190. URL: https://intrel.lnu.edu.ua/wp-content/uploads/2015/10/VLNU_Mv_2013_32_25.pdf

7. Філенко І. Історична ретроспектива еволюції ролі ЗМІ в міжнародних відносинах. *Американістика у вітчизняній політичній науці*. 2012. Вип. 106 (2). С. 181-187. URL: <http://journals.iir.kiev.ua/index.php/apmv/article/viewFile/262/235>

8. Шамраєва В. М. Основні теоретичні підходи до дослідження еволюції концепту «міжнародна безпека». *Вісник ХНУ імені В. Н. Каразіна. Серія «Міжнародні відносини. Економіка. Країнознавство. Туризм»*. 2018. Вип. 8. С. 88-94. URL: <https://periodicals.karazin.ua/irtb/article/view/12287/13667>

Тема 3. Міжнародна журналістика (2 год.)

1. Джерела інформації журналіста-міжнародника. Його професійні завдання та відповідальність за викладення інформації.

2. Якими спеціальними знаннями має володіти журналіст-міжнародник?

3. Досвід діяльності провідних журналістів-міжнародників (України або інших держав за вибором), на прикладах.

4. Які є особливості роботи в рамках певної медіасистеми на міждержавному рівні: власна думка студента.

Мета практичного заняття. Загальна мета практичного заняття – базове вивчення студентами основ міжнародної журналістики. По-перше, потрібно ознайомитись із теорією міжнародної журналістики, по-друге, дослідити досвід українських журналістів-міжнародників, по-третє, оцінити власну підготовку та наявність бажання працювати за темою.

Загальні рекомендації для підготовки до практичного заняття.

Подумайте про відмінності «міжнародної журналістики» та «міжнародної проблематики ЗМІ».

Готуючись до відповіді на перше питання, визначте, звідки береться інформація для публікацій з міжнародної тематики. Ознайомтеся з запропонованою для вивчення літературою, почитайте відповідні розділи про підготовку та подачу міжнародної інформації. Як знаходити потрібну інформацію? З якою метою вона оприлюднюється? Про які правові та морально-етичні аспекти справи потрібно пам'ятати, готуючи матеріал до публікації? Наведіть приклади для обґрунтування власної думки. Чи відрізняється процес підготовки матеріалів з міжнародної проблематики для різних видів засобів масової інформації і якщо так, то яким чином?

Згадайте з попереднього практичного заняття перелік загальних знань та умінь журналіста-міжнародника, який протягом дискусії було складено спільними зусиллями ваших однокурсників. Доповніть його низкою спеціальних знань та умінь, виходячи з вже наявної вашої професійної підготовки. Спеціальні знання можуть доповнювати чи уточнювати загальні. В такому випадку спробуйте поєднати їх в тематичні групи, наприклад:

Загальні знання та уміння	Спеціальні знання та уміння
1. Володіння іноземними мовами	<i>Знання спеціальної термінології англійською мовою по темі журналістського матеріалу</i>
	<i>Уміння спілкуватись англійською з очевидцями подій</i>
	<i>Знання мовних діалектів країни відрядження кореспондента</i>
2. ...	

Чим відрізняються зарубіжні кореспонденти від працівників міжнародних інформбюро? За яких умов журналіст-міжнародник може перетворитися на військового кореспондента, що між ними спільного?

Знайдіть в загальному доступі інформацію про журналістів-міжнародників як в Україні, так і за кордоном, почитайте про їхню діяльність, за можливості ознайомтеся із певними роботами.

Почитайте про дискусію протягом експертного круглого столу «Міжнародна журналістика України: пошук освітньої моделі» (є в списку літератури до даного практичного заняття). Чому Я. Зубченко на початку статті поставив питання: «Чи справді в Україні лише десять журналістів-міжнародників, які розуміються на своїй темі?»

Останнє питання присвячено порівнянню журналістів-міжнародників різних регіонів світу. Як ви вважаєте, чи відрізняється їхня підготовка та прикладна сторона діяльності? Чи відрізняються основні тенденції міжнародної журналістики в різних куточках світу?

Джерела та література

1. Боднар І. Міжнародна інформація: Навчально-методичний посібник. Львів, 2016. 284 с.
2. Везірова Л. Роль ЗМІ в міжнародних політичних процесах. *Епістемологічні дослідження в філософії, соціальних і політичних науках*. 2013. №3(23). С. 57-63. URL: <https://visnukpfs.dp.ua/index.php/PFS/article/view/533>
3. Гарматій О. В. Інформаційне забезпечення міжнародної діяльності: роль і значення інформаційних агенств. *Міжнародні відносини: теоретико-практичні аспекти*. 2018. № 1. С. 244–254.
4. Гриценко О. М., Шкляр В. І. Основи теорії міжнародної журналістики. Київ, 2002. 304 с.
5. Зубченко Я. Як зробити так, щоб українські журналісти-міжнародники розуміли, про що запитують. *Інтернет-видання «MEDIASAPIENS»*. 28 березня 2017. URL: <https://ms.detector.media/zhurnalistska-osvita/post/18654/2017-03-28-yak-zrobyty-tak-shchob-ukrainski-zhurnalisty-mizhnarodnyky-rozumily-pro-shcho-zapytuyut/>
6. Кирилова О. В., Міжнародна журналістика : Навч. посібник. Дніпро, 2016. 170 с.
7. Носова Б. М. Міжнародна журналістика: сучасна зарубіжна публіцистика. Київ, 2016. 127 с.
8. Полякова Ю. В., Басій Н. Ф. Міжнародна журналістика : Посібник. Львів, 2019. 218 с.
9. Полякова Ю. В., Шайда О. Є., Басій Н. Ф. Нові тенденції у розвитку міжнародної комунікації та міжнародної журналістики. *Електронний науковий журнал «Приазовський економічний вісник»*. 2018. Вип. №6 (11). С. 19-24. URL: http://rev.kpu.zp.ua/journals/2018/6_11_uk/6.pdf
10. Стройко Т. В. Міжнародні організації: Навч. посібник. Київ, 2018. 250 с.

Тема 4. Міжнародні відносини як безперервний діалог про світоустрій (2 год.)

1. *Найбільш важливі сучасні медіамоделі світоустрою: характеристика та відмінності.*
2. *Уявлення про конкуренцію та конфлікти цивілізацій.*
3. *Селекція та ретрансляція інформаційних даних в залежності від індивідуальної спрямованості, ціннісної і культурної орієнтації, та приналежності носія інформації.*
4. *Особливості свідомого будування власної траєкторії професійної поведінки журналіста, який спеціалізується на аналізі та трансляції міжнародної проблематики.*

Мета практичного заняття. Практичне заняття розраховане на створення у студентів цілісного та комплексного уявлення про світ як складнобудовану

систему, що розвивається через постійну метадискусію. Дослідивши основні поширені ідеї та концепції про сучасний світоустрій, поступово змінюємо фокус уваги на більш практичні можливості застосування отриманого знання в професійній діяльності.

Загальні рекомендації для підготовки до практичного заняття.

Уявіть, що вам потрібно пояснити, що відбувається в світі, людині, яка проспала декілька століть. Охарактеризуйте сучасність стисло (за допомогою максимум 6-8 речень) та зафіксуйте це на папері. Відкладіть написане та приступайте до підготовки відповідей на питання практичного заняття, почавши з першого.

Перегляньте рекомендовану вам працю «Сучасні медіасистеми» (за браком часу, ознайомтеся якнайменш із розгорнутими науковими чи публіцистичними рецензіями на цю роботу). Підготуйте відповідь на перше питання, заповнивши таблицю:

Медіамодель	Географічні рамки	Особливості
<i>Північноатлантична (ліберальна)</i>		
<i>Демократична</i>		
<i>Середземноморська (плюралістична)</i>		
<i>Східноєвропейська (посткомуністична)</i>		

Друге питання потребує звернутися до цивілізаційних штудій. Рекомендовано ознайомитися з ідеями А. Тойнбі, С. Хантингтона. Згадайте та зважте все, що ви знаєте про сучасні цивілізації. Що таке цивілізація? Скільки їх нараховувалося протягом історії людства? Яким чином цивілізації змінюються («народжуються, зростають, занепадають, помирають») та взаємодіють між собою?

Запишіть критерії, за якими виокремлюють ту чи іншу цивілізацію.

Уважно подивіться, що таке конфлікт цивілізацій. Чи правда, що конфлікти виникають на межах цивілізацій? Наскільки широким може бути уявний

кордон між цивілізаціями? Оцініть геополітичну позицію України стосовно до цивілізаційної теорії.

Що таке «світова політика»? Що собою являє так званий «світовий порядок» (почитайте уважно про цей концепт теорії міжнародних відносин). Прогляньте в конспекті лекцій основні позиції сучасного геополітичного моделювання. Що таке «центри сили», «монополярний атлантизм», багатополарність? Які є розроблені геополітичні моделі (складіть схематичний перелік для відповіді на занятті)? Почитайте про ідеї З. Бжезінського, викладені в класичній праці «Велика шахівниця». Чому ця робота має таку назву? Яка модель світоустрою є домінантною в сучасному світі, на думку З. Бжезінського (чи ви з ним погоджуєтесь)?

Третє питання пов'язане з медіаграмотністю. Поміркуйте, як приналежність до глобальної суспільно-політичної та культурної спільноти впливає на працівників інформаційної сфери. Чи можна відчутти подібний вплив та якщо так, то в яких умовах? Спробуйте підібрати приклади, які ілюструють засновані на цивілізаційному підґрунті медіа-упередження. Зверніть увагу, що подібні речі будуються більшою мірою на підсвідомості або на рівні історичної пам'яті.

Переходячи до четвертого питання, спробуйте проаналізувати, що саме ви як журналіст могли б додати до «безперервного діалогу про світоустрій».

Дістаньте своє «глобальне орієнтування», яке ви складали перед початком роботи, та уважно перечитайте. Наскільки успішним та ефективним було би ваше пояснення? Що би ви додали до написаного? Хотіли би його змінити? Спробуйте знайти головну думку, яка пронизує ваші слова. Подумайте, яким чином вона вас характеризує, на приналежність до якої глобальної спільноти вказує.

Джерела та література

1. Бжезінський З. Велика шахівниця. Львів, Івано-Франківськ, 2000. 236 с.
2. Боярська О. А., Поплавський О. О. Цивілізаційна парадигма С. Хантингтона та сучасна «лінія розлому» України. Політологічний вісник. 2015. Вип. 79. С. 301-311. URL: http://nbuv.gov.ua/j-pdf/Pv_2015_79_31.pdf

3. Галлін Д., Манчіні П. Сучасні медіасистеми: три моделі відносин ЗМІ та політики. Київ, 2008. 320 с.
4. Гантінгтон С. П. Протистояння цивілізацій та зміна світового порядку. Львів, 2006. 474 с.
5. Гарматій О. Особливості медіавідображення конфліктності. *Вісник Національного університету «Львівська політехніка»*. Серія: Журналістські науки. 2017. № 883. С. 23-29. URL: <https://science.lpnu.ua/sites/default/files/journal-paper/2019/apr/16107/harmatiy.pdf>
6. Гвоздь В. Особливості розвитку сучасної геополітичної ситуації в світі. Роль України та її місце у світових і регіональних процесах. Незалежний аналітичний центр геополітичних досліджень «Борисфен Інтел», 2012. URL: https://bintel.org.ua/nash_archiv/arxiv-geopolitika/osoblivosti_rozvitku/
7. Гірман А. П. Міжнародні відносини та світова політика: імперативи сучасності. *Регіональні студії*. 2020. Вип. 21. С. 34-39. URL: <http://www.regionalstudies.uzhnu.uz.ua/archive/21/7.pdf>
8. Історичний розвиток цивілізацій у контексті глобалізації: ціннісний вимір / За ред. О. В. Зернецької. Київ, 2019. 317 с. URL: https://ivinas.gov.ua/publikatsiji/download/1037_14362fde523fb724164996afb6b8bfad.html
9. Осельська О. Геополітичне моделювання як основа формування геостратегії держави. *Evropský politický a právní diskurz*. 2015. Sv. 2. Vyd. 2. С. 69-76. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/evrpol_2015_2_2_11
10. Тишкун Ю. До проблеми змістового наповнення терміна «світова політика». *Українська національна ідея: реалії та перспективи розвитку*. 2014. Вип. 26. С. 38-44. URL: <https://lpnu.ua/sites/default/files/2020/9/16/paragraphs/810/tyshkun.pdf>

Тема 5. Глобальні проблеми людства та сучасні світові процеси в ЗМІ (2 год.)

1. *Особливості висвітлення глобальних проблем людства та шляхів їхнього подолання.*
2. *Актуальний контекст найбільш значних міжнародних інформаційних приводів для світових ЗМІ на сьогоднішній день.*
3. *Можливості «четвертої влади» впливати на ставлення суспільства до тієї чи іншої глобальної проблеми.*

Мета практичного заняття. Практичне заняття має на меті розгляд основних глобальних проблем людства та особливостям висвітлення в ЗМІ міжнародних проблем.

Загальні рекомендації для підготовки до практичного заняття.

Перше та друге питання присвячені спочатку загальній характеристиці, а потім розгляду провідних інформаційних приводів, що пов'язані з так званими глобальними проблемами людства. Спочатку розгляньте різні класифікації глобальних проблем. Які критерії беруться до уваги? Ці проблеми є постійними або виникають нові? Чому важливо обов'язково враховувати загальний контекст, щоб журналістський матеріал був цілісним та завершеним за своїм інформаційним наповненням?

Прогляньте провідні світові ЗМІ (візьміть свій список з першого практичного заняття) та зверніть увагу, що з вашого переліку глобальних проблем згадувалося за останній тиждень. Розкажіть, які матеріали ви знайшли, в яких жанрах вони написані та які ви помітили особливості.

Третій пункт з порядку денного торкається перш за все етичної проблеми висвітлення глобальних питань. Подумайте, якою мовою, яким стилем пишуться журналістські матеріали, що порушують міжнародну тематику глобальних проблем, як передаються основні ідеї, який виховний та просвітницький зміст вони мають. Опишіть, як журналістика впливає на суспільну думку, як пригортається увага до глобальних проблем та яким чином досягається відгук міжнародної спільноти на світові події.

Джерела та література

1. Васильєв Г. В. Підтримка міжнародної безпеки – глобальна проблема людства. *Вісник Національного університету «Юридична академія України імені Ярослава Мудрого». Серія Політологія.* 2014. № 2(21). С. 155-166. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vnyua_2014_2_18

2. Висвітлення питань міграції : Посібник для журналістів. Міжнародний центр із розвитку міграційної політики, Відень, 2020. 193 с. URL: https://www.icmpd.org/file/download/52785/file/MOMENTA%2520Manual_UA_WEB%2520%2528v.3%2529.pdf

3. Гбур З. В. Теоретико-методологічні засади поняття «міжнародного тероризму». *Державне управління: удосконалення та розвиток.* 2021. №2. URL: http://www.dy.nayka.com.ua/pdf/2_2021/5.pdf

4. Глобальні проблеми сучасності : підручник / За ред. В. С. Бакірова, А. П. Голікова, О. А. Довгаль, В. А. Пересадько, В. І. Сідорова. Харків, 2019. 632 с. URL: https://www.researchgate.net/publication/341702600_Globalni_problemi_sucasnosti_Global_Issues

5. Гуменна Н. Міжнародне посередництво в екологічних конфліктах // Міжнародні конфлікти у сучасному світі: від регіонального протистояння до глобального суперництва. Матеріали міжнародної наукової конференції. (Львів, 3 грудня 2021 р.). Львів, 2021. С. 46-49. URL: <https://www.ispc.org.ua/wp-content/uploads/2021/12/Conference-proceedings-12-2021.pdf>

6. Данильченко Ю. Б. Організація Об'єднаних Націй як ключовий суб'єкт протидії тероризму на міжнародному рівні. *Актуальні проблеми правового забезпечення протидії злочинності*. 2020. С. 5-7. URL: https://library.pp-ss.pro/index.php/ndippsn_20200514/article/download/danylchenko/pdf/192

7. Мельницька Ю. По той бік реальності: Рівень голоду у світі зріс до максимуму за 15 років. *Investory News*. 16 липня 2021. URL: <https://investory.news/po-toj-bik-realnosti-riven-golodu-u-sviti-zris-do-maksimumu-za-15-rokiv/>

8. Птащенко О. В., Архипова Д. Є. Глобальні проблеми людства: стан і перспективи вирішення. *Бізнес Інформ*. 2020. №10. С. 478–484. URL: <https://doi.org/10.32983/2222-4459-2020-10-478-484>

9. Терористичні загрози // Біла книга 2021. Служба зовнішньої розвідки України: Інформаційний бюлетень. Київ, 2021. С. 50-53. URL: <https://szru.gov.ua/download/white-book/WB-2021.pdf>

10. Шевченко О. В. Проблема глобальної зміни клімату в контексті міжнародної безпеки. *Актуальні проблеми віднародних відносин*. 2017. Вип. 130. С. 24-39. URL: <http://journals.iir.kiev.ua/index.php/apmv/issue/download/177/5>

Змістовий модуль 2. Журналістика в контексті сучасного міжнародного становища та світових процесів: практичні аспекти

Тема 6. Європейський Союз та євроінтеграція як міжнародний процес (2 год.)

1. *Європейський Союз в системі сучасних міжнародних відносин.*
2. *Внутрішні проблеми Європейського Союзу (на прикладах).*
3. *Аналіз актуальних подій (вміти підтримати бесіду по поточним подіям та процесам, що відбуваються в Європі).*

Мета практичного заняття. Метою практичного заняття є оволодіння знаннями про міжнародні відносини та регіональні процеси в Європі. По-перше, потрібно розібрати по пунктам значущість європейського регіону міжнародних відносин; по-друге, розглянути локальні проблеми Європи; по-третє, проаналізувати загальну ситуацію європейських країн на сьогоднішній день.

Загальні рекомендації для підготовки до практичного заняття.

Спочатку уважно перечитайте конспект відповідної лекції.

На перше питання потрібно чітко визначитись, що є Європою (територіально, культурно, цивілізаційно), який існує поділ (Центральна, Східна, Західна, Північна) і які держави туди входять. Ознайомитись коротко із основними етапами розвитку Європейського Союзу. Коли вперше виникає думка про інтеграцію європейських держав? Як це відбувалося (коротка характеристика)? Як проходило становлення Європи, яку ми сьогодні знаємо? Яке місце Європа займає в актуальній системі міжнародних відносин?

Друге питання має на меті придивитись до держав ЄС більш уважно. Які є між ними розбіжності, суперечки? Що таке єврооптимізм, європесимізм (або євроскептицизм)? Що тримає інтеграційні процеси, а що заважає? Кому вигідний геополітичний успіх або невдачі європейських держав? Чому для України настільки важливе визнання її спільного з європейськими країнами суспільно-історичного шляху?

Для відповіді на третє питання складіть перелік загальноєвропейських та національних ЗМІ європейських країн. Перегляньте, які порушувалися питання міжнародного рівня за останній час. Що саме заповнює інформаційний простір європейських країн? Чи домінувала конкретна тематика? Які це матеріали в жанровому відношенні? Якщо мова йшла про внутрішні або зовнішні проблеми, то які саме: старі, нові або прогнозувалися в майбутньому? Для прискорення роботи можете звернутися до відповідної графи допоміжної таблиці.

Джерела та література

1. Грубінко А. В., Мартинов А. Ю. Європейський Союз після Brexit: продовження історії : Монографія. Тернопіль, 2021. 258 с. URL: <http://dspace.wnu.edu.ua/handle/316497/42066>
2. Гуменюк Т. І. Кризові процеси у розвитку європейських країн на сучасному етапі ЄС. *Науково-інформаційний вісник Івано-Франківського університету права імені Короля Данила Галицького. Серія Право*. 2021. №11 (23). DOI: 10.33098/2078-6670.2021.11.23.113-124.

3. Дем'яненко М. Сепаратистські настрої у Європі: причини, тенденції і прогнози. *Україна: події, факти, коментарі*. 2017. № 20. С. 17–25. URL: <http://nbuviar.gov.ua/images/ukraine/2017/ukr20.pdf>
4. Європейський Союз: Що це таке і що він робить : Брошура Представництва Європейського Союзу в Україні. Київ, 2018. 60 с. URL: https://euroquiz.org.ua/data/blog_dwnl/JA0218001UKN_web.pdf
5. Івасечко О., Дорош Л. Безпековий потенціал ЄС: геополітичний та соціо-економічний виміри. *Політичні науки*. 2016. Т. 2. № 1. С. 21-26. URL: <https://science.lpnu.ua/sites/default/files/journal-paper/2017/jun/4351/ivasechkodorosh.pdf>
6. Кибіч Я. В. Брекзит у медійному дискурсі провідних європейських ЗМК. *Міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії*. 2021. № 2 (10). URL: <https://relint.vnu.edu.ua/index.php/relint/article/view/236>
7. Мінк Ж. Геополітика, примирення та ігри з минулим: на шляху до нової пояснювальної парадигми колективної пам'яті. С. 63-77. URL: https://uamoderna.com/images/archiv/15/4_UM_15_PolitykaPamiat_i_Mink.pdf
8. Окладна М. Г. Сепаратизм і його вплив на функціонування Європейського Союзу та його держав-членів. *Євроатлантична інтеграція України: свідомий вибір моделі безпеки : зб. наук. ст. Ч. 1*. Харків, 2017. С. 90–97. URL: https://dspace.nlu.edu.ua/bitstream/123456789/14064/1/Okladna_90-97.pdf
9. Регіональна політика Європейського Союзу : Підручник / За ред. В. Чужикова. Київ, 2016. 495 с. URL: https://kneu.edu.ua/userfiles/evrointegracii/Pidruchnuk_ERDM_2016.pdf
10. Сушко С. Маніпулювання проблематикою Брекзиту в англомовних ЗМІ. *Вісник Національного університету «Львівська політехніка». Серія Журналістські науки*. 2019. Вип. 3. № 910. С. 99-109. URL: <https://science.lpnu.ua/uk/sjs/vsi-vypusky/vypusk-3-nomer-910-2019/manipulyuvannya-problematykoju-brekzytu-v-anglomovnyh-zmi>

Тема 7. Зовнішньополітична діяльність США (2 год.)

1. Геополітичне значення США в сучасному світі.
2. Відносини США з державами Латинської Америки.
3. Американські війська в сучасних операціях миротворчості.
4. Події виводу військ США з Афганістану 2021 р.: значення та наслідки. Огляд світових ЗМІ даної проблеми.
5. Аналіз актуальних подій (вміти підтримати бесіду по поточним подіям та процесам, що відбуваються в США).

Мета практичного заняття. Дане практичне заняття присвячено Сполученим Штатам Америки як учаснику міжнародних відносин в контексті глобального геополітичного простору. Метою є навчитися компетентно

висвітлювати (акцентувати та пояснювати) інформацію з міжнародної проблематики стосовно США. Крім опанування загальних знань про положення США та особливості їхньої зовнішньої політики, студентам потрібно оволодіти актуальною інформацією про стан відносин великих держав на глобальному рівні, зрозуміти значущість США як актора міжнародних відносин та усвідомити поточну міжнародну ситуацію крізь призму висвітлення в світових ЗМІ.

Загальні рекомендації для підготовки до практичного заняття.

Готуючись до першого питання, ознайомтеся із запропонованою літературою, занотуйте в конспект декілька ключових пунктів, які описують роль США в сучасному світі. Згадайте, який був шлях США від британської колонії до світового лідерства, завдяки чому так сталося. Зверніть увагу на зовнішню політику Америки в ХХ ст.: події двох світових війн, перебіг т. зв. «холодної війни», загострення суперництва з Російською Федерацією в першій чверті ХХІ ст. Охарактеризуйте сучасні відносини США-Росія-Китай.

Друге питання — аналіз міжнародних відносин США та країн Латинської Америки (вміти перелічити, що туди входить). Що таке Латинська Америка, чим вона відрізняється від Південної Америки? Основний фокус уваги рекомендується приділити Мексиці. Відзначте для майбутньої відповіді на занятті ті великі країни Латинської Америки, яких можна вважати найбільш примітними регіональними гравцями. Як складаються їхні відносини зі Сполученими Штатами Америки?

Щодо питання про участь США в операціях миротворчості, то рекомендується простежити її: за період після закінчення «холодної війни»; після подій 11 вересня 2001 року. Подивіться перелік операцій та місій НАТО за 1991-2012 рр.; за 2013-2022 рр., відмітьте, в яких приймали участь американські війська.

Четверте питання має на увазі аналіз геополітичних результатів перемоги талібів в Афганістані наприкінці літа 2021 р. Чому в ЗМІ це називали стратегічним провалом та ознакою слабкості позицій США, а аналітики

стверджували, що виведення американських військ з Афганістану матимуть далекосяжні наслідки?

На останнє питання рекомендується переглянути новини приблизно за останній тиждень до заняття, усвідомити актуальні події та процеси, в яких безпосередньо задіяні США, вміти пояснити свою точку зору.

Джерела та література

1. Дерев'янка І. Ефекти асиметрії в американо-мексиканських відносинах. *Міжнародні відносини*. 2019. № 2 (50). С. 43-48. URL: <http://journals.iir.kiev.ua/index.php/knu/article/download/3946/3608>
2. Зазуляк З. М. Фактор США у регіоні Латинської Америки на сучасному етапі. *Актуальні проблеми міжнародних відносин*. 2014. Вип. 120. Ч. 1. С. 173-181. URL: <http://journals.iir.kiev.ua/index.php/apmv/article/viewFile/2357/2092>
3. Кравченко В., Орлик В., Замікула М., Ярмоленко В., Давимука О. Сучасний стан і перспективи розвитку й трансформації Північноатлантичного альянсу : аналіт. доп. / За заг. ред. М. Паламарчука та О. Александрова. Київ, 2021. 36 с. URL: https://niss.gov.ua/sites/default/files/2021-12/blok_nato.pdf
4. Мельничук Н. Лідерство США в умовах глобальних трансформацій. *Політичний менеджмент*. 2013. №1-2. С. 202-212. URL: https://ipend.gov.ua/wp-content/uploads/2018/08/melnychuk_liderstvo.pdf
5. Мицик Л. Еволюція глобального лідерства США в сучасній системі міжнародних відносин. *Історичні і політологічні дослідження*. 2019. №1(64). С. 29-36. URL: <https://jhpr.donnu.edu.ua/article/view/6446>
6. Тихоненко І. В. Стратегія національної безпеки США як інструмент підтримки глобального лідерства та міжнародного порядку за адміністрації Б. Обами та Д. Трампа. *Політичне життя*. 2018. №1. URL: <https://doi.org/10.31558/2519-2949.2018.1.25>
7. Якубовський С. О., Родіонова Т. А., Бабінчук О. С. Торговельне протистояння США та Китаю: причини та наслідки. *Вісник ХНУ імені В. Н. Каразіна. Серія «Міжнародні відносини. Економіка. Країнознавство. Туризм»*. 2020. Вип. 11. С. 35-44. URL: <https://periodicals.karazin.ua/irtb/article/view/15897/15067>

Тема 8. Міжнародні відносини та конфлікти держав Сходу (4 год.)

1. Арабський світ в сучасних міжнародних відносинах.
2. Ісламський фактор в системі міжнародних відносин першої чверті ХХІ ст. Арабо-ізраїльські війни та діяльність журналістів.
3. Китай – Індія – Пакістан в системі регіональних відносин.
4. Африканський континент в першу чверть ХХІ ст.
5. Аналіз актуальних подій (вміти підтримати бесіду по поточним подіям та процесам, що відбуваються в державах Сходу).

Мета практичного заняття. Міжнародні відносини Сходу (держави Азії та Африки) по-різному представлені в інформаційному просторі сучасності. Метою даної теми є систематизація знань про актуальні процеси в указаних регіонах, опанування студентами матеріалу для успішного використання набутих знань у професійній діяльності журналіста.

За обсягом інформації та через значний зміст (мається на увазі кількість держав та складність відносин між ними) дана тема розрахована на 4 академічні години, тобто два практичні заняття, які відповідно позначені нижче. Перше заняття (I) фокусує увагу на проблематиці міжнародних відносин арабомусульманського культурного регіону (питання 1, 2, 5); друге заняття (II) присвячене Південній та Східній Азії та африканському регіону міжнародних відносин (питання 3, 4 та відповідно тематиці розмови 5).

Практичне заняття I.

Загальні рекомендації для підготовки до практичного заняття.

Уважно прочитайте конспект лекції. Відзначте особливості розвитку азійських країн. Згадайте вже опрацьований матеріал стосовно цивілізацій у сучасному світі.

Готуючись до відповіді, ознайомтесь зі списком членів Ліги арабських держав. Які це держави, де вони знаходяться? Чим вони схожі між собою, а чим відрізняються? Які між ними встановлені відносини, через що виникають розбіжності? Визначте причини суперечок. За яких обставин суперництво приймає форму кризи дипломатичних відносин та може перетворитись у війну?

Згадайте різноманітні конфлікти арабського світу сучасності: арабо-ізраїльські війни, ірано-іракську війну, ліванську, громадянські війни в Йємені, Сомалі, та ін.

Що таке «Арабська весна» та як вона відбувалася, як висвітлення в медіа вплинули на хід подій? Опишіть «ефект Аль-Джазіри», поясніть, чому медіа мали такий потужний вплив на процес демократизації арабських країн.

Джерела та література

1. Беспалікова О. Палестинська проблема як один із найвідоміших та найгостріших міжнародних конфліктів. *Міжнародні відносини, суспільні*

комунікації та регіональні студії. 2019. № 1(5). С. 78-86. URL: <https://relint.vnu.edu.ua/index.php/relint/article/view/92>

2. Горovenko В., Тютюнник В. Асиметрична стратегія Ізраїлю в період становлення держави : Аналітична доповідь. Київ, 2018. 59 с. URL: http://old.niss.gov.ua/content/articles/files/Analyt_dopovid_Asymetr_strateg_Israel-24ad5.pdf

3. Жукорська Я. М. Ліга Арабських Держав: питання розвитку та перспективи. *Актуальні проблеми правознавства*. 2016. Вип. 1. С. 45-48. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/aprpr_2016_1_11

4. Краснолюдська С. Суб'єктність ісламу у світових політичних процесах. Наукові записки ІПіЕНД ім. І. Ф. Кураса НАН України. 2018. Вип. 37. С. 315-325. URL: https://ipiend.gov.ua/wp-content/uploads/2018/07/krasnoliudska_subiektnist.pdf

5. Ляшенко Т. Мусульманські держави і питання глобалізації (на прикладі країн Центральної Азії). *Наукові записки ІПіЕНД ім. І. Ф. Кураса НАН України*. 2018. Вип. 4 (60). С. 245-256. URL: https://ipiend.gov.ua/wp-content/uploads/2018/07/liashenko_musulmanski.pdf

6. Палінчак М. М., Кучарчик Р., Стебляк Д. М. Релігійний фактор у міжнародних відносинах. *Регіональні студії*. 2019. №18. С. 62-66. URL: <https://dspace.uzhnu.edu.ua/jspui/handle/lib/29060>

7. Романцова О. Діалоги як форма посередництва для миру, або Чому діалоги дешевше війн для людства? : Стаття в рамках міжнародної програми «Медіація та менеджмент конфліктів». 2020. URL: https://ccl.org.ua/wp-content/uploads/2021/08/romanczova_-czgs_poserednycztvo-v-pobudovi-myru.pdf

Практичне заняття II.

Загальні рекомендації для підготовки до практичного заняття.

Готуючись до даного практичного заняття, спочатку підготуйте перелік найбільш популярних ЗМІ держав Південної та Східної Азії, далекосхідного та африканського регіонів (він буде потрібний для пошуку актуальних питань міжнародного порядку денного).

Згадайте про цивілізаційну та суспільно-політичну специфіку держав Далекого Сходу, про особливості африканської цивілізації. Зробіть коротку характеристику історичного шляху держав, зверніть при цьому увагу на: китайсько-японські відносини; індо-пакистанські відносини; як відбувалася деколонізація африканських країн.

Ознайомтеся із запропонованою літературою та визначте роль Китаю в світі, поясніть, як ви розумієте відносини Китай-США-РФ.

Дайте характеристику організації «Африканський Союз»: як вона складалася, з якою метою, які держави туди входять. Кого можна назвати субрегіональними лідерами? Вкажіть на «гарячі точки» африканського континенту.

Джерела та література

1. Казакова Н. А., Коломийчук Д. І. Центральна Африка в контексті регіональної безпеки. *Вісник економіки транспорту і промисловості*. 2016. № 55. С. 124-128. URL: <http://btie.kart.edu.ua/article/view/83469>
2. Лукаш О. І. Індія в системі міжнародних відносин: регіональний аспект (SAARC) // Тези IV Всеукраїнської конференції індологів "Індія - 70 років незалежного розвитку: досягнення, проблеми, перспективи", 30-31 січня 2018 року. С. 334-347. URL: <https://elibrary.ivinas.gov.ua/4577/1/Indiia%20u%20systemi%20mizhnarodnykh.pdf>
3. Міхейченко М. А. ПАР в сучасній системі міжнародних відносин в Південній Африці. *Філософія та політологія в контексті сучасної культури*. 2019. Т. 11. №2. С. 95-102. URL: <https://fip.dp.ua/index.php/FIP/article/view/988>
4. Моніторинг новин українських та світових ЗМІ: Додаток до журналу «Україна-Китай». URL: https://kneu.edu.ua/ua/science_kneu/ndi/iskk/publications_china
5. Моренчук А., Кисіль С. Роль Китаю у відносинах Індії та Пакистану. *Міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії*. 2021. № 2 (10). URL: <https://relint.vnu.edu.ua/index.php/relint/article/view/226>
6. Нестеренко І. О. Зовнішня політика Індії (2001-2020). *Соціально-політичні студії : наук. альманах*. 2020. Вип. 4. URL: <http://dspace.onu.edu.ua:8080/bitstream/123456789/28375/1/66-71.pdf>
7. Узун Ю. В. (Не)Скромні обійми Китаю: чинники зростання геополітичної суб'єктності КНР та ознаки глобальної кризи світового порядку. *Міжнародні та політичні дослідження*. 2019. Вип. 32. С. 171-206. URL: <http://heraldiss.onu.edu.ua/article/view/173850/193829>

Тема 9. Людина посеред гібридних війн сучасності (2 год.)

1. *Міжнародне стратегічне становище та геополітична реальність.*
2. *Стабільність/нестабільність та руйнація «безпечного» світу сучасності.*
3. *Сучасні форми гібридної політики.*
4. *Кольорові революції та роль ЗМІ.*
5. *ЗМІ як недержавні актори міжнародної політики. Журналісти як солдати інформаційних війн.*

Мета практичного заняття. Практичне заняття розраховане на упорядкування знань про позиції міжнародних акторів різних регіонів світу, а також сучасне міжнародне становище.

Загальні рекомендації для підготовки до практичного заняття.

Охарактеризуйте основні стратегії провідних гравців сучасних міжнародних відносин, опишіть, як вони поєднуються в єдине ціле і яким чином з цього випливає специфіка поточного становища в світі. Для цього можна використовувати вже здобуті знання з попередніх практичних занять. Як ви розумієте поняття «геополітична реальність», «геополітична свідомість», «геополітична ситуація»?

Готуючись до другого питання, зосередьтеся на визначенні рівня стабільності сучасного світу. Які можуть бути ознаки стабільності/нестабільності? До якого стану більш тяжіє світ, враховуючи актуальні події та процеси? Чому стан порушення безпеки є загрозливим? Подумайте, які держави на сьогодні можуть вважати себе захищеними, а які — незахищеними. Від чого це залежить?

На третє питання слід ознайомитися із запропонованою літературою про термін, сутність та зміст поняття «гібридна війна». Уважно вивчіть її складові, подумайте, які приклади можна навести. Які є ознаки гібридного протистояння?

Що таке «кольорова революція»? Поясніть, як ви розумієте це поняття. Чому, на вашу думку, немає чіткого визначення терміну «кольорова революція»? Які ви можете згадати приклади (бажано максимально наближені до сьогодення)? Сфокусуйте увагу на ролі ЗМІ, впливу журналістики на події «кольорових революцій».

При відповіді на останнє питання сформулюйте власну думку про те, яку роль відіграють журналісти в гібридних війнах. Згадайте про етичну, правову, міжнародну сторону проблеми. Для того, щоб зрозуміти, що саме варто знати, уважно ознайомтеся із п. 6 запропонованої до практичного заняття літератури (рекомендації журналістам від українського дослідника Павла Куляса).

Джерела та література

1. Бусол О. Гібридні загрози: чи вистійть Україна? *Юридичний вісник України*. 2020. URL: <https://yvu.com.ua/gibrydni-zagrozy-chy-vystoyit-ukrayina/>

2. Вовк Р. Кібербезпека України в умовах інформаційної війни. *Безпекові виклики у геополітиці XXI століття*. Львів, 2017. С.128-131. URL: <https://www.ispc.org.ua/wp-content/uploads/2015/07/conference-23-11-2017.pdf>
3. Воєнні аспекти протидії «гібридній» агресії: досвід України / За ред. А. М. Сиротенка. Київ, 2020. 176 с. URL: https://nuou.org.ua/assets/monography/mono_gibr_viin.pdf
4. Кондратенко О. Геостратегічний вимір зовнішньої політики Російської Федерації. Київ, 2017. 607 с. URL: [http://www.iir.edu.ua/uploads/files/кондратенко\(1\).pdf](http://www.iir.edu.ua/uploads/files/кондратенко(1).pdf)
5. Гібридна війна: in verbo et in praxi : монографія / Донецький національний університет імені Василя Стуса / під. заг. ред. проф. Р.О. Додонова. Вінниця : ТОВ «НіланЛТД», 2017. 412 с. URL: <https://jmonographs.donnu.edu.ua/article/view/3781>
6. Куляс П. Гібридна війна в сучасному світі. Що про неї повинен знати журналіст і редактор? // Гібридна війна і журналістика. Проблеми інформаційної безпеки : навчальний посібник / За заг. ред. В. О. Жадька. Київ, 2018. 356 с. URL: <http://enpuir.npu.edu.ua/bitstream/handle/123456789/25597/Kulias%2012-27.pdf?sequence=1>
7. Гібридні загрози Україні і суспільна безпека. Досвід ЄС і Східного партнерства ; Аналітичний документ. Київ, 2018. 105 с. URL: https://www.civic-synergy.org.ua/wp-content/uploads/2018/04/blok_XXI-end_0202.pdf
8. Парахонський Б. О., Яворська Г. М. Онтологія війни і миру: безпека, стратегія, смисл. Київ, 2019. 560 с. URL: https://niss.gov.ua/sites/default/files/2019-07/Monografiya_Ontologiya_print.pdf
9. Робертс К., Рюле М. Розширення інструментарію НАТО з протидії гібридним загрозам. *NATO Review; Думки, аналіз і обговорення питань безпеки*. 2021. URL: <https://www.nato.int/docu/review/uk/articles/2021/03/19/rozshirenniya-nstrumentaryu-nato-z-protid-gbridnim-zagroza/index.html>

Тема 10. Світові процеси сьогодення, нові обрії та перспективи подальшого розвитку (2 год.)

1. *Міжнародні стратегії як інструменти вирішення глобальних проблем людства.*
2. *Основні соціально-політичні виклики в сучасному світі та їхнє обговорення в руслі суспільного діалогу ЗМІ.*
3. *Проблема міграції як міжнародна проблема.*
4. *Вплив пандемії коронавірусу на інформаційну сферу.*
5. *Футурологія та альтернативістика.*

Мета практичного заняття. Базуючись на знаннях про поточний стан глобального порядку денного, потрібно визначити спектр можливостей журналістики писати про події та процесі, які, як передбачається, будуть

реалізовуватися у найближчому майбутньому часі, а також з'ясувати інструментальну основу для компетентного прогнозування. Для досягнення подібної мети пропонується послідовне вивчення та розбір наступних питань.

Загальні рекомендації для підготовки до практичного заняття.

Опишіть, що таке «велика стратегія» (grand strategy). Спробуйте охарактеризувати «великі стратегії» сучасності з огляду на те, які можуть бути досягнуті стратегічні результати. Намагайтеся міркувати компетентно, використовуючи і набуті протягом вивчення дисципліни знання, і «інтуїцію» журналіста. На чому ви базуєте власну аргументацію? Які майбутні зрушення та процеси ви можете передбачити?

Зверніть увагу на соціально-політичну обстановку в світі. Чим сповнені новинні ресурси різних країн, які загальні ідеї просякають світові ЗМІ? Згадайте все, що ви роздивлялись та моніторили на попередніх практичних заняттях, спробуйте зробити узагальнення.

Подумайте про людину — символічну особу, яка постає посеред вируючого хаосу сучасного світу. Вона знаходиться у загрозовому стані, не до кінця розуміє тонкощі міжнародних відносин, ворожої пропаганди, глобальних проблем (міграція, пандемії, війни та ін.). Як можна їй допомогти у способи, якими володіють ЗМІ? Які матеріали в пресі пригорнуть її увагу? Як можна надавати їй нову інформацію, роз'яснювати факти, події, процеси?

Обміркуйте, як журналістика може прогнозувати майбутнє. Кому це потрібно? Це мають вміти всі журналісти або окремі спеціалісти? Наведіть приклади журналістів, відомих своїм талантом передбачення. Завдяки чому це їм вдається? Знайдіть їх праці та проаналізуйте. Згадайте відомі вам методи «опрацювання майбутнього», багатоваріантність розвитку.

Джерела та література

1. Горбатенко В. П., Бутовська І. О. Політичне прогнозування : Навч. посібник. Київ, 2005. 152 с. URL: <https://maup.com.ua/assets/files/lib/book/nw38.pdf>

2. Дубов Д. В. Кіберпростір як новий вимір геополітичного суперництва. Київ, 2014. 328 с. URL: http://old2.niss.gov.ua/content/articles/files/Dubov_mon-89e8e.pdf

11. Задорожний В., Опалак Д. Щодо внутрішніх та зовнішніх чинників lawfare у збройних конфліктах майбутнього // Міжнародні конфлікти у сучасному світі: від регіонального протистояння до глобального суперництва. Матеріали міжнародної наукової конференції. (Львів, 3 грудня 2021 р.) / Упор. Мальський М.З., Лещенко Л.В., Кучик О.С., Вовк Р.В. Львів, 2021. С. 54-58. URL: <https://www.ispc.org.ua/wp-content/uploads/2021/12/Conference-proceedings-12-2021.pdf>

3. Кожемякіна Т. В., Романченко Н. В. Ключові гравці та процеси глобального світу: сучасні трансформації. *Наукові записки НаУКМА. Економічні науки*. 2018. Т. 3. Вип. 1. С. 56-62. URL: <http://ekmair.ukma.edu.ua/handle/123456789/14857>

4. Майбутня держава 2030: Глобальні мегатенденції, які впливають на уряди. URL: https://assets.kpmg/content/dam/kpmg/pdf/2014/09/Future_State_2030_UA_v3.pdf

5. Перетворення нашого світу: Порядок денний у сфері сталого розвитку до 2030 року. *Програма розвитку ООН в Україні: Офіційний сайт*. URL: <https://www.ua.undp.org/content/ukraine/uk/home/library/sustainable-development-report/the-2030-agenda-for-sustainable-development.html>

6. Сірий С. Чинники конфліктності в міжнародних соціально-економічних і політичних процесах. *Політичний менеджмент*. 2010. №2. С. 128-138. URL: https://ipind.gov.ua/wp-content/uploads/2018/08/siryi_chynnyky.pdf

7. Тренди міжнародного порядку денного у 2022 році. Грудень 2021 / За ред. Г. Шелест, С. Герасимчука. URL: <http://library.fes.de/pdf-files/bueros/ukraine/18800.pdf>

8. Український інститут майбутнього. Прогноз 2022. URL: <https://uifuture.org/publications/prognoz-2022/>

9. Ясінська Т. В., Найчук-Хрущ М. Б. Вплив пандемії COVID-19 на глобалізаційні процеси у світовій економіці. *Східна Європа: економіка, бізнес та управління*. 2021. Вип. 4 (31). С. 9-15. URL: http://easterneurope-bm.in.ua/journal/31_2021/4.pdf

ДОПОМІЖНА ТАБЛИЦЯ ІНТЕРНЕТ-РЕСУРСІВ

Онлайн-ЗМІ для проведення аналізу актуальних подій та процесів (для роботи по питаннях практичних занять, які потребують ознайомлення із поточною ситуацією). Тема та номер питання наведені ліворуч.

Тема 6 (Європа), питання 3	1. https://www.euronews.com/ 2. https://www.bbc.com/news/world/europe 3. https://www.theguardian.com/world/europe-news 4. https://www.politico.eu/ 5. https://euobserver.com/world 6. https://www.leparisien.fr/ 7. https://www.lefigaro.fr/international 8. https://www.lemonde.fr/international/ 9. https://www.aftonbladet.se/ 10. https://www.svt.se/ 11. https://yle.fi/news
Тема 7 (США), питання 5	12. https://www.washingtonpost.com/ 13. https://www.nytimes.com/section/world 14. https://news.sky.com/us 15. https://edition.cnn.com/world 16. https://abcnews.go.com/International 17. https://www.fox9.com/live 18. https://www.cbsnews.com/ 19. https://www.usatoday.com/
Тема 8 (країни Сходу, частина I), питання 5	20. https://www.arabnews.com/tags/oman 21. https://www.aljazeera.com/ 22. https://english.ahram.org.eg/ 23. https://saudigazette.com.sa/ 24. english.alarabiya.net 25. https://syria.news/ 26. https://www.hurriyet.com.tr/dunya/ 27. https://sana.sy/en/ 28. https://gulfnews.com/world/gulf/yemen 29. https://www.middleeasteye.net/ 30. https://www.jpost.com/middle-east 31. https://www.hurriyet.com.tr/
Тема 8 (країни Сходу, частина II), питання 5	32. https://english.news.cn/ 33. https://www.dawn.com/ 34. https://www.nknews.org/ 35. https://www.france24.com/fr/afrique/ 36. https://www.cgtn.com/ 37. https://www.thenews.com.pk/

	38. https://www.dailynk.com/english/ 39. https://www.globaltimes.cn/ 40. https://timesofindia.indiatimes.com/world/pakistan 41. http://www.koreaherald.com/ 42. https://www.bbc.com/news/world/asia/china 43. https://tribune.com.pk/ 44. https://en.yna.co.kr/ 45. https://www.scmp.com/news/china 46. https://www.pakistantoday.com.pk/ 47. https://www.channelnewsasia.com/latest-news 48. https://edition.cnn.com/china 49. https://www.chinadaily.com.cn/ 50. https://www.taiwannews.com.tw/en/index 51. https://www.aljazeera.com/where/china/ 52. https://focustaiwan.tw/ 53. https://www.hindustantimes.com/india-news
--	--

ПРИКЛАДИ ЗАВДАНЬ ДЛЯ ВИКОНАННЯ ПРОТЯГОМ АУДИТОРНОГО НАВЧАННЯ

Рольова гра (моделювання ситуацій)

Викладач пояснює правила гри. Студенти розділяються на дві команди: Політики та Журналісти.

Спочатку Політикам дається 5 хвилин на те, щоб 1) умовно з'ясувати стан міжнародних відносин, може бути взяте реальне сучасне становище, або на його основі змодельовано варіант, який буде відрізнятися; 2) визначити між собою ролі: президенти, дипломати, прем'єр-міністри, військові, суспільні діячі, інфлюенсери та ін. Можлива ієрархія ролей. Вибір довільний та залишається за групою студентів. Наступний крок — оголошення результатів. Журналісти уважно слухають.

На другому етапі гри завданням Журналістів на наступні 10 хвилин стає: 1) відповідно до почутого від Політиків, визначитися з міжнародним порядком денним; 2) розробити список можливих журналістських матеріалів на міжнародну тематику; 3) визначити, в якому напрямку рухатимуться події та як будуть на це реагувати масмедіа. Політики за цей час визначатимуть свої

подальші рішення та з'ясують, що буде в умовному світі гри відбуватись далі. Спочатку свої результати оголошують Журналісти, потім — Політики. Звісно, що результати можуть не співпадати: Журналісти можуть «передбачити» розвиток подій та адаптуватися до подієвого ландшафту, тоді їхня команда виграє, втім перемога може залишитись і за Політиками.

На фінальному етапі гри студентами разом з викладачем робиться загальний підсумок роботи.

INSERT

(Interactive Noting System for Effective Reading & Thinking).

Прочитайте уважно запропонований текст. Перечитайте його, при цьому у відповідних місцях зробіть олівцем позначки: галочкою те, що вам вже було відомо, знаком плюс відмітьте нову інформацію, знаком мінус — те, з чим ви не погоджуєтесь, знаком питання — те, що є повністю або частково незрозумілим для вас.

Заповніть таблицю (приклад дивіться нижче). На одну позначку має бути одна графа, тобто кількість рядків та загальний обсяг таблиці залежить від кількості виставлених вами знаків у тексті.

По закінченні роботи результати оприлюднюються студентами вголос та обговорюються. Незрозумілі для більшості моменти мають бути прояснені, те, з чим група не погодилася, — має бути з'ясованим, чому.

Приклади текстів для роботи на практичному занятті:

I.

«У вівторок президент Зеленський поспілкувався з президентом Гвінеї-Бісау. Після розмови Зеленський написав у Твіттері, що мав «першу в історії двосторонніх відносин розмову з президентом Гвінеї-Бісау Умаро Сіссоко Ембало». Привітав лідера Гвінеї-Бісау з обранням головою ЕКОВАС. Обговорили підтримку України в міжнародних організаціях. Відзначив готовність України бути гарантом продовольчої безпеки в регіоні».

[...] Зеленський продовжив: «Росія не інвестує у вас [Африку]. Вона інвестує в політичні терміни. Вони кажуть, що вони спадкоємці СРСР».

На відміну від потужної економічної та військової підтримки, яку надають лідери США та Європи, останні з яких регулярно відвідують Київ, підтримка з боку країн, що розвиваються, була слабкою.

На сьогодні Україна докладає мінімум зусиль, щоб донести до людей, які там проживають, факти про поточну ситуацію в Україні. Результати цього можна було чітко побачити під час голосування в ООН щодо України, яке відбулося після російського вторгнення: 17 африканських країн проголосували за те, щоб утриматися, вісім країн були відсутні на голосуванні, Еритрея була єдиною країною, яка голосувала проти України; а решта країн континенту проголосували за Україну, за винятком Західної Сахари, яка не є членом ООН».

Джерело: Вовк Д. Україна починає зміцнювати відносини з Африкою. *Kyiv Post*. 5 серпня 2022. URL: <https://www.kyivpost.com/uk/world-uk/ukrayina-rochynaye-zmicznyuvaty-vidnosyny-z-afrykoyu.html>

II.

Коротка і неоголошена поїздка Пелосі на Тайвань цього тижня вивела на перший план зростання напруженості між Вашингтоном і Пекіном і вплинула на загострення відносин на союзників США, які економічно залежать від Китаю.

Пекін стверджує про свій суверенітет над Тайванем, самоврядною демократією з населенням понад 23 мільйони людей, і намагається відсторонити острів від участі в глобальних справах, обираючи собі дипломатичних партнерів і люто реагуючи на зносини між Тайбеєм та іноземними офіційними особами.

Джерело: Ye Hee Lee M., Kuo L., Shepherd Ch. Pelosi vows China will not isolate Taiwan as military tensions soar. *The Washington Post*. August 5, 2022. URL: <https://www.washingtonpost.com/world/2022/08/04/pelosi-taiwan-visit-china-missile-japan/>

III.

«Сенат США ратифікував вступ Фінляндії та Швеції до НАТО, що стало найзначнішим розширенням тридцятиособного альянсу з 1990-х років на тлі вторгнення Росії в Україну.

У середу Сенат проголосував 95 проти 1 за приєднання двох скандинавських країн, зробивши Сполучені Штати 23-ю з 30 країн НАТО, які наразі офіційно схвалили його, після того, як Італія схвалила його раніше того ж дня, а Франція у вівторок.

«Це історичне голосування надсилає важливий сигнал про стійку двопартійну прихильність США перед НАТО, а також про те, щоб наш альянс був готовий протистояти викликам сьогодення та завтрашнього дня», — сказав Байден у заяві.

Президент Джо Байден привітав швидкий процес ратифікації Сенатом — найшвидший з 1981 року.

Сенатори від обох партій рішуче підтримали членство двох країн, описуючи їх як важливих союзників, чиї сучасні війська вже тісно співпрацювали з НАТО».

Джерело: US Senate ratifies Finland and Sweden's NATO accession. *Al Jazeera*. August 4, 2022. URL: <https://www.aljazeera.com/news/2022/8/4/us-senate-ratifies-finland-and-sweden-accession-to-nato>

Приклад оформлення таблиці: за текстом №3, перше речення.

√	<i>Мені було відомо про плани Фінляндії та Швеції щодо вступу до НАТО</i>
+	<i>Цікаво було дізнатись про розширення НАТО, поданий журналістами факт про те, що прийняття Фінляндії та Швеції стало найзначнішим розширенням з 1990-х рр., треба перевірити</i>

РЕКОМЕНДАЦІЇ ДО ВИКОНАННЯ ЗАВДАНЬ ДЛЯ САМОСТІЙНОГО ОПРАЦЮВАННЯ

Студентам за необхідності можуть бути запропоновані завдання для отримання додаткових балів або в якості відпрацювання за пропущені заняття.

Обсяг вільний, але має бути достатній для повного розкриття мети створення матеріалу.

1) Охарактеризувати медіаобраз певної держави, групи держав, регіону або цивілізації, що відіграють значну роль в сучасних міжнародних відносинах (наприклад: «Медіаобраз Європейського Союзу»). За жанром — коротка стаття.

Рекомендується ознайомитись із значенням терміну «медіаобраз». Подумати, які яскраві приклади можна навести відповідно до тематики дисципліни. Серед них студенту варто обрати найбільш оптимальний для розкриття варіант, враховуючи напрямок своїх інтересів, наявні знання та актуальність подій, які висвітлюються зараз у світовому інформаційному просторі.

2) Розробити огляд (або есе) з актуальної події світового значення; при цьому порівняти інтерпретації події в різних ЗМІ, переважно конкуруючих чи ворожих сторін. За жанром — об'єктивне есе або огляд, бажано з елементами аналітики.

Спочатку обирається подія, висвітлення якої буде розглядатись, далі створюється список ЗМІ. Якщо обрана подія розгорталася повільно в часі або має ознаки процесу (наприклад: надання Україні статусу кандидата в члени ЄС), текст має створюватись в хронологічному порядку до цих кроків в часі, тоді може бути декілька звернень до одного й самого ЗМІ по ходу розгортання події. Якщо подія коротка (наприклад: оголошення результатів президентських виборів у Франції), то можна йти по списку ЗМІ, наводячи їхні інтерпретації. В структурі роботи обов'язково має бути завершальна частина.

3) Моніторинг ЗМІ. Слідкувати за якнайменш 3-4 різними за походженням та мовою інформаційними ресурсами протягом двох тижнів та виявити найбільш важливі події цього періоду часу (занотувати письмово результат спостерегань). За жанром — огляд.

Рекомендації до виконання відповідають загальним принципам проведення моніторингу. На початку можна зазначити, які ЗМІ були обрані та чому саме.

Обсяг тексту залежатиме від змістовного наповнення, але не менш, ніж 2000 друкарських символів.

ПИТАННЯ ДЛЯ ПІДСУМКОВОГО КОНТРОЛЮ

- 1) Основні теоретичні поняття та закономірності міжнародних відносин.
- 2) Журналістика та сфера міжнародних відносин: точки перетинання.
- 3) Зовнішня політика та національні інтереси: зміст понять та приклади застосування в журналістському тексті.
- 4) Фактори формування зовнішньої політики держав.
- 5) Глобалізація сучасного світу.
- 6) Поняття про глобалізм та антиглобалізм.
- 7) Глобальні проблеми людства та їхній вплив на відносини між державами.
- 8) Військово-політичні та економічні проблеми сучасного світу: Європа.
- 9) Військово-політичні та економічні проблеми сучасного світу: Азія.
- 10) Військово-політичні та економічні проблеми сучасного світу: Південна, Північна Америка.
- 11) Військово-політичні та економічні проблеми сучасного світу: Африка.
- 12) Геополітика та світова політика у фокусі уваги ЗМІ.
- 13) Сучасні збройні конфлікти. Геополітика війн.
- 14) Роль журналістів у справі подолання конфліктів у світі.
- 15) Висвітлення тематики зіткнення цивілізацій та конфліктів на цивілізаційному підґрунті.
- 16) Журналістська робота з опрацювання джерел інформації на міжнародну тематику.
- 17) Міжнародна журналістика: основні терміни та проблеми.
- 18) Міжнародна журналістика в портретах (відомі сучасні професіонали ЗМІ).
- 19) Специфіка діяльності кореспондентів за кордоном.
- 20) Проблеми політичної інтеграції європейських держав.
- 21) Європейський Союз та спільні інститути європейських держав.
- 22) Зовнішньополітичні стратегії США у світлі демократизації світу.
- 23) Сучасні тенденції міжнародних відносин.
- 24) Гібридні війни та їхній вплив на інформаційний простір.

25) Гібридна безпека та гібридна загроза: зміст термінів та застосування в тексті.

26) «Сіра зона» як конфліктний ландшафт.

27) Особливості гібридної оборони України: міжнародний аспект.

28) Проблема взаємодії держав Заходу та Сходу.

29) Геополітика та питання національної безпеки.

30) Міжнародна проблематика ЗМІ: особливості та принципи.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ ДО КУРСУ

I. Основна література:

1. Боднар І. Міжнародна інформація: Навчально-методичний посібник. Львів, 2016. 284 с.
2. Висвітлення питань міграції : Посібник для журналістів. Міжнародний центр із розвитку міграційної політики, Відень, 2020. 193 с. URL: https://www.icmpd.org/file/download/52785/file/MOMENTA%2520Manual_UA_WE%2520%2528v.3%2529.pdf
3. Галлін Д., Манчіні П. Сучасні медіасистеми: три моделі відносин ЗМІ та політики. Київ, 2008. 320 с.
4. Глобальні проблеми сучасності : підручник / За ред. В. С. Бакірова, А. П. Голікова, О. А. Довгаль, В. А. Пересадько, В. І. Сідорова. Харків, 2019. 632 с.
5. Гриценко О. М., Шкляр В. І. Основи теорії міжнародної журналістики. Київ, 2002. 304 с.
6. Грубінко А. В., Мартинов А. Ю. Європейський Союз після Brexit: продовження історії : Монографія. Тернопіль, 2021. 258 с. URL: <http://dspace.wunu.edu.ua/handle/316497/42066>
7. Історичний розвиток цивілізацій у контексті глобалізації: ціннісний вимір / За ред. О. В. Зернецької. Київ, 2019. 317 с. URL: https://ivinas.gov.ua/publikatsiji/download/1037_14362fde523fb724164996afb6b8bfad.html
8. Кирилова О. В., Міжнародна журналістика : Навч. посібник. Дніпро, 2016. 170 с.
9. Требін М. П., Герасіна Л. М., Погрібна В. Л. Теорія міжнародних відносин. Міжнародні відносини та світова політика: Навч. посібник. Харків, 2016. 540 с. <https://pravo-izdat.com.ua/image/data/Files/191/1-25.pdf>
10. Стройко Т. В. Міжнародні організації: Навч. посібник. Київ, 2018. 250 с.
11. Полякова Ю. В., Басій Н. Ф. Міжнародна журналістика : Посібник. Львів, 2019. 218 с.

12. Носова Б. М. Міжнародна журналістика: сучасна зарубіжна публіцистика. Київ, 2016. 127 с.

13. Мальський М. З., Мацях М. М. Теорія міжнародних відносин: Підручник. Київ, 2007. 461 с.

II. Додаткова література:

1. Беспалікова О. Палестинська проблема як один із найвідоміших та найгостріших міжнародних конфліктів. *Міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії*. 2019. № 1(5). С. 78-86. URL: <https://relint.vnu.edu.ua/index.php/relint/article/view/92>

2. Бусол О. Гібридні загрози: чи вистойть Україна? *Юридичний вісник України*. 2020. <https://yvu.com.ua/gibrydni-zagrozy-chy-vystoyit-ukrayina/>

3. Васильєв Г. В. Підтримка міжнародної безпеки – глобальна проблема людства. *Вісник Національного університету «Юридична академія України імені Ярослава Мудрого». Серія Політологія*. 2014. № 2(21). С. 155-166. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vnyua_2014_2_18

4. Везірова Л. Роль ЗМІ в міжнародних політичних процесах. *Епістемологічні дослідження в філософії, соціальних і політичних науках*. 2013. №3(23). С. 57-63. <https://visnukpfs.dp.ua/index.php/PFS/article/view/533>

5. Вовк Р. Кібербезпека України в умовах інформаційної війни. *Безпекові виклики у геополітиці XXI століття*. Львів, 2017. С.128-131. <https://www.ispc.org.ua/wp-content/uploads/2015/07/conference-23-11-2017.pdf>

6. Воєнні аспекти протидії «гібридній» агресії: досвід України / За ред. А. М. Сиротенка. Київ, 2020. 176 с. https://nuou.org.ua/assets/monography/mono_gibr_viin.pdf

7. Гарматій О. В. Інформаційне забезпечення міжнародної діяльності: роль і значення інформаційних агенств. *Міжнародні відносини: теоретико-практичні аспекти*. 2018. № 1. С. 244–254.

8. Гарматій О. Особливості медіовідображення конфліктності. *Вісник Національного університету «Львівська політехніка». Серія: Журналістські науки.* 2017. № 883. С. 23-29. URL: <https://science.lpnu.ua/sites/default/files/journal-paper/2019/apr/16107/harmatiy.pdf>
9. Гібридна війна: in verbo et in praxi : монографія / Донецький національний університет імені Василя Стуса / під. заг. ред. проф. Р.О. Додонова. Вінниця : ТОВ «НіланЛТД», 2017. 412 с. URL: <https://jmonographs.donnu.edu.ua/article/view/3781>
10. Гібридні загрози Україні і суспільна безпека. Досвід ЄС і Східного партнерства ; Аналітичний документ. Київ, 2018. 105 с. https://www.civic-synergy.org.ua/wp-content/uploads/2018/04/blok_XXI-end_0202.pdf
11. Гірман А. П. Міжнародні відносини та світова політика: імперативи сучасності. Регіональні студії. 2020. Вип. 21. С. 34-39. URL: <http://www.regionalstudies.uzhnu.uz.ua/archive/21/7.pdf>
12. Горбенко Н. Ю. Медіатизація та вплив ЗМІ на політичний порядок денний. *Актуальні проблеми політики.* 2021. Вип. 67. С. 53-60. <http://app.onua.edu.ua/index.php/app/article/view/1150>
13. Гуменюк Т. І. Кризові процеси у розвитку європейських країн на сучасному етапі ЄС. *Науково-інформаційний вісник Івано-Франківського університету права імені Короля Данила Галицького. Серія Право.* 2021. №11 (23). DOI: 10.33098/2078-6670.2021.11.23.113-124.
14. Дністрянський М. С. Загострення геополітичних взаємин у період постмодерну та становище України. Львів, 2021. 154 с. https://geography.lnu.edu.ua/wp-content/uploads/2021/01/Dniastrianskyu_2020.pdf
15. Зубченко Я. Як зробити так, щоб українські журналісти-міжнародники розуміли, про що запитують. *Інтернет-видання «MEDIASAPIENS».* 28 березня 2017. URL: <https://ms.detector.media/zhurnalistyska-osvita/post/18654/2017-03-28-yak-zrobyty-tak-shchob-ukrainski-zhurnalisty-mizhnarodnyky-rozumily-pro-shcho-zapytuyut/>

16. Кибіч Я. В. Брекзит у медійному дискурсі провідних європейських ЗМК. *Міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії*. 2021. № 2 (10). URL: <https://relint.vnu.edu.ua/index.php/relint/article/view/236>
17. Кожемякіна Т. В., Романченко Н. В. Ключові гравці та процеси глобального світу: сучасні трансформації. Наукові записки НаУКМА. Економічні науки. 2018. Т. 3. Вип. 1. С. 56-62. URL: <http://ekmair.ukma.edu.ua/handle/123456789/14857>
18. Кравчук В. М., Дмитрусь О. А. Вплив ЗМІ на формування громадянської свідомості. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2015. № 6. С.16-19. http://lsej.org.ua/6_2015/4.pdf
19. Куляс П. Гібридна війна в сучасному світі. Що про неї повинен знати журналіст і редактор? // Гібридна війна і журналістика. Проблеми інформаційної безпеки : навчальний посібник / за заг. ред. В. О. Жадька ; ред.-упор. : О. І. Харитоненко, Ю. С. Полтавець. Київ : Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова, 2018. 356 с. <http://enpuir.npu.edu.ua/bitstream/handle/123456789/25597/Kulias%2012-27.pdf?sequence=1>
20. Курбан О. В. Сучасні інформаційні війни в мережевому он-лайн просторі : Навч. посібник. Київ, 2016. 286 с. <http://www.interinf.chnu.edu.ua/res//interinf/Inf%20vijny.pdf>
21. Лісовський П.М. Міжнародні відносини: ментальність, геополітика, глобалізація : Навч. посібник. Київ, 2017. 156 с.
22. Літвін Л. А. Сучасні геополітичні концепції: висновки для України. *Політичні проблеми міжнародних систем та глобального розвитку*. 2019. №4. <https://doi.org/10.31558/2519-2949.2019.4.15>
23. Лукаш О. І. Індія в системі міжнародних відносин: регіональний аспект (SAARC) // Тези IV Всеукраїнської конференції індологів "Індія - 70 років незалежного розвитку: досягнення, проблеми, перспективи", 30-31 січня 2018 року. С. 334-347. URL: <https://elibrary.ivinas.gov.ua/4577/1/Indiia%20u%20systemi%20mizhnarodnykh.pdf>

24. Ляшенко Т. Мусульманські держави і питання глобалізації (на прикладі країн Центральної Азії). *Наукові записки ІПіЕНД ім. І. Ф. Кураса НАН України*. 2018. Вип. 4 (60). С. 245-256. URL: https://ipend.gov.ua/wp-content/uploads/2018/07/liashenko_musulmanski.pdf

25. Майбутня держава 2030: Глобальні мегатенденції, які впливають на уряди. URL: https://assets.kpmg/content/dam/kpmg/pdf/2014/09/Future_State_2030-UA_v3.pdf

26. Мицик Л. Еволюція глобального лідерства США в сучасній системі міжнародних відносин. *Історичні і політологічні дослідження*. 2019. №1(64). С. 29-36. <https://jhpr.donnu.edu.ua/article/view/6446>

27. Моніторинг новин українських та світових ЗМІ: Додаток до журналу «Україна-Китай». URL: https://kneu.edu.ua/ua/science_kneu/ndi/iskk/publications_china

28. Пілат М. Інформаційні впливи та інформаційні війни: сутність понять та їхній взаємозв'язок в інформаційну епоху. *Вісник Львівського університету. Серія міжнародні відносини*. 2013. Вип. 32. С. 185-190. https://intrel.lnu.edu.ua/wp-content/uploads/2015/10/VLNU_Mv_2013_32_25.pdf

29. Полякова Ю. В., Шайда О. Є., Басій Н. Ф. Нові тенденції у розвитку міжнародної комунікації та міжнародної журналістики. *Електронний науковий журнал «Приазовський економічний вісник»*. 2018. Вип. №6 (11). С. 19-24. URL: http://rev.kpu.zp.ua/journals/2018/6_11_uk/6.pdf

30. Сушко С. Маніпулювання проблематикою Брекзиту в англомовних ЗМІ. *Вісник Національного університету «Львівська політехніка». Серія Журналістські науки*. 2019. Вип. 3. № 910. С. 99-109. URL: <https://science.lpnu.ua/uk/sjs/vsi-vypusky/vypusk-3-nomer-910-2019/manipulyuvannya-problematykoju-brekzytu-v-anglomovnyh-zmi>

31. Тишкун Ю. До проблеми змістового наповнення терміна «світова політика». *Українська національна ідея: реалії та перспективи розвитку*. 2014. Вип. 26. С. 38-44. URL: <https://lpnu.ua/sites/default/files/2020/9/16/paragraphs/810/tyshkun.pdf>

32. Узун Ю. В. (Не)Скромні обійми Китаю: чинники зростання геополітичної суб'єктності КНР та ознаки глобальної кризи світового порядку. *Міжнародні та політичні дослідження*. 2019. Вип. 32. С. 171-206. <http://heraldiss.onu.edu.ua/article/view/173850/193829>

33. Філенко І. Історична ретроспектива еволюції ролі ЗМІ в міжнародних відносинах. *Американістика у вітчизняній політичній науці*. 2012. Вип. 106 (2). С. 181-187. <http://journals.iir.kiev.ua/index.php/apmv/article/viewFile/262/235>

III. Інтернет-ресурси:

1. Сайт Міністерства Закордонних Справ України. URL: <https://mfa.gov.ua/mizhnarodni-vidnosini>

2. Сайт Дипломатичної академії України при Міністерстві закордонних справ України. URL: <http://dipacadem.kiev.ua>

3. Офіційні та робочі документи Державного департаменту США (FRUS). URL: <https://history.state.gov/historicaldocuments>

4. Національна спілка журналістів України. URL: <https://nsju.org/>

Навчальне видання

Ковальська Марина Сергіївна
кандидат історичних наук
доцент кафедри періодичної преси та медіаредагування

**МІЖНАРОДНІ ВІДНОСИНИ,
СВІТОВІ ПРОЦЕСИ В РЕЦЕПЦІЇ ЗМІ**

МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ

для здобувачів 3 курсу першого (бакалаврського) рівня
спеціальності «Журналістика»

В авторській редакції

Підписано до друку. 28.11.2022. Формат 60х90/16.
Обсяг 2,1 ум. друк. арк.
Папір офсетний. Гарнітура «Times New Roman».
Наклад 100 прим. Зам. №

Видавець і виготовлювач

С. Л. Назарчук

Україна, 65009, м. Одеса, вул. Фонтанська дорога, 10
Тел.: 050 905 23 77. E-mail: selen_odessa@ukr.net
Свідоцтво суб'єкта видавничої справи
ДК № 7024 від 23.12.2019 р.

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ імені І. І. МЕЧНИКОВА

Факультет журналістики, реклами та видавничої справи
Кафедра періодичної преси та медіаредагування

М. С. КОВАЛЬСЬКА

**МІЖНАРОДНІ ВІДНОСИНИ,
СВІТОВІ ПРОЦЕСИ В РЕЦЕПЦІЇ ЗМІ**

МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ

для здобувачів 3 курсу першого (бакалаврського) рівня
спеціальності «Журналістика»

ОДЕСА
2022

УДК 327.5:070
K563

Рецензенти:

Тхоржевська Т. В. – кандидат історичних наук, доцент кафедри нових медіа та медіадизайну Одеського національного університету імені І. І. Мечникова

Задорожня А. Г. – кандидат політичних наук, доцент кафедри журналістики, реклами та медіакомунікацій Одеського національного університету імені І. І. Мечникова

Рекомендовано до друку

Вченою радою факультету журналістики, реклами та видавничої справи

Одеського національного університету імені І. І. Мечникова

Протокол №4 від 28 листопада 2022 року

Ковальська М. С.

K563

Міжнародні відносини, світові процеси в рецепції ЗМІ : методичні рекомендації для 3 курсу першого (бакалаврського) рівня спеціальності «Журналістика». Одеса: Видавець С. Л. Назарчук, 2022. 50 с.

Методичні рекомендації мають на меті оптимізацію підготовки майбутніх журналістів та працівників ЗМІ до практичних занять з вибіркової дисципліни «Міжнародні відносини, світові процеси в рецепції ЗМІ». Видання містить детальний опис предмету, розгорнуті рекомендації щодо особливостей оволодіння навчальним матеріалом до кожного практичного заняття, список рекомендованої літератури.

Рекомендації адресовані студентам факультету журналістики, реклами та видавничої справи.

© М. С. Ковальська, 2022

ЗМІСТ

Вступ.....	4
Зміст навчальної дисципліни.....	7
Тематика практичних занять.....	10
Змістовий модуль 1. Журналістика в контексті сучасного міжнародного становища та світових процесів: теоретичні аспекти.....	10
Змістовий модуль 2. Журналістика в контексті сучасного міжнародного становища та світових процесів: практичні аспекти.....	23
Допоміжна таблиця інтернет-ресурсів.....	35
Приклади завдань для виконання протягом роботи в аудиторії.....	36
Рекомендації до виконання завдань для самостійного опрацювання.....	40
Питання для підсумкового контролю.....	42
Список літератури до курсу.....	44

В С Т У П

Міжнародне становище наприкінці першої чверті ХХІ століття визначається загостренням відносин, дипломатичними кризами, складними процесами на різних рівнях. Сучасна журналістика адаптована до швидких змін та несподіваних рішень, але потребує ретельного ознайомлення зі специфікою глобальних тенденцій. **Мета** вибіркової дисципліни «Міжнародні відносини, світові процеси в рецепції ЗМІ» – навчити студентів впізнавати та класифікувати сучасні тенденції міжнародних відносин та світових процесів глобального рівня для висококомпетентного виконання ними професійних журналістських обов'язків.

Відповідно цьому, **завданнями** є:

- ☐ ознайомити студентів із основними теоретичними напрацюваннями, ідеями, уявленнями щодо категорій та понять міжнародних відносин;
- ☐ проаналізувати важливі методологічні підходи та зовнішньополітичні доктрини провідних держав світу та визначити фактори, що впливають на світові, регіональні та національні процеси в умовах сучасного міжнародного становища;
- ☐ сформулювати у студентів уявлення про основні глобальні та регіональні проблеми людства, виявити місце та роль журналістів в цих процесах;
- ☐ навчити студентів самостійно обробляти інформацію різних інформаційних ресурсів та надавати об'єктивну оцінку сучасних міжнародних процесів.

Процес вивчення дисципліни спрямований на формування елементів наступних **компетентностей**:

ЗК01. Здатність застосовувати знання в практичних ситуаціях.

ЗК03. Здатність бути критичним і самокритичним.

ЗК04. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.

ЗК11. Здатність спілкуватися державною мовою.

СК02. Здатність формувати інформаційний контент.

СК03. Здатність створювати медіапродукт.

Програмні результати навчання. У результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен:

ПРН01. Пояснювати свої виробничі дії та операції на основі отриманих знань

ПРН03. Оцінювати свій чи чужий інформаційний продукт, інформаційну акцію, що організована й проведена самостійно або разом з колегами.

ПРН04. Виконувати пошук, оброблення та аналіз інформації з різних джерел.

ПРН11. Вільно спілкуватися з професійних питань, включаючи усну, письмову та електронну комунікацію, українською мовою.

ПРН14. Генерувати інформаційний контент за заданою темою з використанням доступних, а також обов'язкових джерел інформації.

ПРН15. Створювати грамотний медіапродукт на задану тему, визначеного жанру, з урахуванням каналу поширення чи платформи оприлюднення.

Методологія. Вибіркова дисципліна передбачає вивчення матеріалу в різних формах:

- ☐ лекції (тобто режим екстраактивного навчання);
- ☐ практичні заняття (режим інтерактивного навчання);
- ☐ самостійну роботу (режим інтраактивного навчання).

Практичні заняття передбачають певний обсяг роботи, яка виконується студентом в групі протягом аудиторного часу. Кожній темі за планом робочої та навчальної програми відповідає окреме практичне заняття (окрім теми 8, яка розрахована на два практичні заняття).

Методи та навчальні діяльності обираються в залежності від: формату навчання; специфіки академічної групи; теми, що вивчається на практичному занятті. Відповідно будується послідовність навчальних активностей.

Робота може відбуватись як індивідуально з наступним загальним обговоренням, так і в малих групах, коли студенти на парі розподіляються на команди в 3-4 особи та виконують завдання (метод малих груп).

Надзвичайно важливим є вдосконалення рівня критичного мислення студентів, застосування ними навичок медіаграмотності та уміння працювати з текстом. Для цього пропонується використання на практичних заняттях різних педагогічних методів та прийомів: технологія інсерт-методу, критичний аналіз тексту, та ін.

Загалом, протягом практичних занять в аудиторії можуть бути задіяні різні педагогічні методи та методики: метод дискусії (групова дискусія); брейнстормінг; рольова гра; комбіноване опитування; вирішення проблемних ситуацій; читання текстів за методикою «Інсерт»; метод обміну діяльностями (власне, робота в малих групах); імітаційна інтеракція та ін. В даних методичних рекомендаціях наводяться приклади можливих активностей.

ЗМІСТ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Змістовий модуль 1. Журналістика в контексті сучасного міжнародного становища та світових процесів: теоретичні аспекти

Тема 1. Вступ. Міжнародні відносини та геополітика

«Міжнародні відносини» як термін та поняття. Значення міжнародних відносин для журналістики. Мета та завдання дисципліни. Сутність міжнародних відносин сучасного світу, їхні закономірності. «Горизонталь» та «вертикаль» в структурі міжнародних відносин ХХІ століття. Основні поняття: зовнішня політика, дипломатія, національні інтереси, суб'єкти міжнародних відносин та їхня класифікація. Система міжнародних відносин: етимологія, сутність поняття та характер поточної системи. Економічний, суспільно-політичний та інформаційний аспекти складання та подальшого формування міжнародних відносин. Сучасна геополітика та класифікація світових процесів.

Тема 2. Теорія міжнародних відносин та медійний моніторинг інформації

Основні підходи до вивчення міжнародних відносин на теоретичному рівні. Розкриття природи уявлень про інтереси, баланс сил, баланс загроз, конфлікти та ін. в наявній літературі. Класичний, посткласичний та неокласичний варіанти політичного реалізму. Теорія гри. Інформаційне суспільство як «майбутнє, в якому вже живемо». Роль інформації, мови, комунікації в сучасному світі. Шляхи поширення та отримання інформації з міжнародних відносин. Матеріали ЗМІ та інформаційних ресурсів як окреме джерело. Медійність, інформаційні війни та PR в аспекті динаміки міжнародних відносин. Альтернативні інформаційні ресурси інформації.

Тема 3. Міжнародна журналістика

Журналісти та значення їхньої діяльності для міжнародних відносин. Рівні відповідальності під час аналізу актуальних світових подій. Міжнародна журналістика та міжнародна інформація. «Міжнародна проблематика» як поняття журналістики. Кореспонденти за кордоном та їхня класифікація, особливості діяльності. Кореспондентська мережа та кореспондентський пункт.

Закордонні бюро та основи їхньої роботи. Відомі журналісти-міжнародники: специфіка роботи на прикладах з професійних біографій. Глобалізація інформаційного простору та актуальні тенденції розвитку міжнародної журналістики.

Тема 4. Міжнародні відносини як безперервний діалог про світоустрій

Світова політика та її спрямованість. Уявлення про зовнішньополітичні вектори та цивілізаційну ідентичність, ціннісна орієнтація сучасної людини в залежності від її самоідентифікації. Радикалізм у сучасному міжнародному політичному дискурсі. Екстремізм та тероризм як глобальна проблема, її етика. «Західний» та «східний» варіанти подільшого розвитку світу. Класифікація конфліктів та особливості їхнього опису в журналістському тексті. Специфіка формування та обґрунтування авторської позиції.

Тема 5. Глобальні проблеми людства та сучасні світові процеси в ЗМІ

Глобальні проблеми людства та їхня класифікація. Актуальна військово-політична ситуація в світі; її аналіз та компетентний опис. Проблеми безпеки та національних кордонів. Географія міжнародних конфліктів сьогодення. Міжнародна преступність. «Геополітика наркотиків». Вичерпаність ресурсів світу та її вплив на відносини між державами. Кліматичні проблеми в висвітленні періодичної преси. Визначення інформаційної політики в області міжнародних проблем відповідно до приналежності засобу масової інформації.

Змістовий модуль 2. Журналістика в контексті сучасного міжнародного становища та світових процесів: практичні аспекти

Тема 6. Європейський Союз та євроінтеграція як міжнародний процес

«Центри сили» в Європі. Динаміка дивергенції та конвергенції європейських держав. Міжнародна економічна та політична інтеграція. Основні форми, рівні та суб'єкти інтеграції. Уявлення про інтеграційні союзи. Особливості процесів формування ЄС. Мотивація та інтеграційні пріоритети України (характеристика на даному етапі). Європесимісти, єврооптимісти та сучасний стан проблеми. Брекзит як медійне явище. Військово-політична інтеграція після Брекзиту.

Тема 7. Зовнішньополітична діяльність США

Зовнішньополітичні пріоритети та стратегії національної безпеки США: ключові детермінанти. Стратегічні партнери та основні конкуренти США. Ідея лідерства. Американська школа теорії міжнародних відносин та її перекладення на практику. «Глобальна демократизація». Сучасні тенденції розвитку зовнішньої політики США.

Тема 8. Міжнародні відносини та конфлікти держав Сходу

Ближньий Схід: загальна характеристика «регіону підвищеної конфліктності», його параметри та тенденції розвитку. Регіональний поділ та особливості. Географія міжнародних конфліктів. Основні тенденції міжнародних відносин на Близькому Сході. Палестинська проблема. Фактор Сирії. Зростання ролі Ірану. Іранська ядерна програма в загальносвітовому контексті. Сучасні події, процеси та тенденції в рецепції ЗМІ. Економічне зростання КНДР, роль Китаю у сучасному світі та претендування на світове економічне лідерство. Сучасна міжнародна ситуація на Далекому Сході. Африканський континент в міжнародних відносинах, висвітлення в ЗМІ.

Тема 9. Людина посеред гібридних війн сучасності

Сучасні форми ведення воєнних дій. Гібридна війна як нове явище в системі міжнародних відносин. Базова термінологія (гібридна загроза, агресія та оборона) та складнощі визначення гібридних війн. «Сіра зона» конфліктів та її кореляція з гібридною війною. Інформаційна війна як складова гібридної війни. Національна безпека держав та проблема цензури ЗМІ. Особливості описання інструментів гібридних війн (економічних санкцій, політичне маніпулювання, втручання в інформаційний простір та ін.)

Тема 10. Світові процеси сьогодення, нові обрії та перспективи подальшого розвитку

«Бурхливі 2020-ті» в сучасному дискурсі. Спектр наявних проблем, ракурси загострення проблемних ситуацій. Світова медицина та охорона здоров'я як глобальна проблема. Висвітлення подій пандемії COVID-19 в засобах масової інформації, вплив на соціальні мережі. «Великий карантин» як соціокультурне

явище. Карта можливих в майбутньому військово-політичних та соціальних конфліктів. Шляхи подолання глобальних проблем людства.

ТЕМАТИКА ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ

Загальні рекомендації. Тематика практичних занять складається з 10 тем (тема 8 поділяється на два заняття). Опис практичного заняття, яке дається до кожної теми, містить заголовок, список основних питань, що пропонуються до розгляду, сформульовану мету заняття, детальні поради до підготовки за списком питань у хронологічному порядку, та список літератури, що рекомендується для більш глибокого ознайомлення з темою.

Студент може констатувати, що готовий до практичного заняття, якщо він розуміє зміст усіх запитань та може хоча в загальному вигляді коротко відповісти на кожне.

Рекомендовано спочатку перечитати матеріал лекції за відповідною темою. Робота з літературою, список якої наводиться наприкінці рекомендацій до практичного заняття, не є обов'язковою та зараховується за додаткову пізнавальну активність. Про своє ознайомлення з окремим пунктами рекомендованої літератури варто оголосити під час роботи в аудиторії. Питання про аналіз актуальних подій та процесів (теми зі змістового модулю 2) можна готувати, користуючись Допоміжною таблицею інтернет-ресурсів або розробивши власний перелік.

Змістовий модуль 1. Журналістика в контексті сучасного міжнародного становища та світових процесів: теоретичні аспекти

Тема 1. Вступ. Міжнародні відносини та геополітика (2 год.)

- 1. Що таке система міжнародних відносин?*
- 2. Загальна характеристика міжнародних відносин сучасності.*
- 3. Глобалізація сучасного світу.*
- 4. Які є найбільш авторитетні ЗМІ міжнародного рівня (заздалегідь підготувати перелік)? В яких регіонах вони діють та яким чином висвітлюють інформацію?*

Мета практичного заняття. Дане заняття розраховане на перше ознайомлення з матеріалом дисципліни. Для успішної підготовки до даного практичного заняття студент має пройти три етапи: оволодіти базовими знаннями про міжнародні відносини як такі; далі – навчитися орієнтуватися в основних термінах; після цього потрібно зрозуміти основну картину міжнародної ситуації сучасності. Перед студентом має постати певний навчальний горизонт, який буде ставати більш ясним та ближчим з кожним наступним практичним заняттям.

Загальні рекомендації для підготовки до практичного заняття.

Перш за все, варто прочитати уважно конспект лекції, підкреслюючи терміни та поняття. Бажано ознайомитись із загальними працями, навчальними посібниками або підручниками зі списку літератури, прочитавши вступну частину та перші розділи, де викладається базова інформація, необхідна для розуміння предмету. Після цього можна переходити до підготовки відповідей по пунктам-питанням.

Відповідь на перше питання має на увазі, по-перше, розкриття значення терміну «міжнародні відносини», по-друге, короткий історичний огляд, як вони в цілому розвивалися до сучасної стадії, і, по-третє, стислий переказ основних систем міжнародних відносин, які виокремлюються в літературі. Згадати, коротко та схематично, можна про: Віденську систему міжнародних відносин (1815-1914 рр.); Версальсько-Вашингтонську (1918-1939 рр.); Ялтинсько-Потсдамську (1945-1991 рр.). Зверніть увагу: що відбувалося в світі, коли одна система міжнародних відносин змінювалася на іншу?

Готуючись до другого питання практичного заняття, варто зосередитись на актуальному стані розвитку міжнародних відносин. Можна (але не обов'язково) систематизувати інформацію, заповнивши таблицю:

<i>Учасники міжнародних відносин, або актори (окремо державні, наддержавні)</i>	
---	--

<i>Засоби взаємодії акторів (яким чином у акторів прийнято спілкуватися між собою, тут можна враховувати національні, культурні, цивілізаційні особливості та дипломатичні традиції; політико-правовий режим)</i>	
<i>Норми міжнародного права (правила, яких мають дотримуватися всі учасники, перелічити найбільш важливі принципи)</i>	
<i>Ознаки кризи міжнародних відносин (проблеми та невирішені питання, які істотно шкодять ефективному функціонуванню сучасної системи міжнародних відносин.) Оцінити рівень стабільності системи.</i>	

Третє питання присвячено детальному розбиранню поняття процесу глобалізації світу. Радимо застосувати творчий підхід та мислити, виходячи з власних філософських міркувань. Що таке глобалізація? Чи є різниця між глобалізацією та міжнародною інтеграцією? Чому, на вашу думку, відбувається подальше ускладнення взаємозв'язків різних держав та культур? Яку роль при цьому відіграють: міжнародні стандарти (які є в будь-яких сферах); інтернет; світова економіка? Що таке «єдиний інформаційний простір»? Чи погоджуєтесь ви з думкою, що інформаційний простір створює єдине світосприйняття людей, які належать до певної епохи або покоління? Що буває, коли інформаційний простір змінюється?

Четверте питання — це ознайомлення з ведучими ЗМІ міжнародного рівня, інакше кажучи, «інформаційними лідерами» різних регіонів світу; актори глобального інформаційного ринку, які є джерелом міжнародної інформації. Для відповіді на практичному занятті рекомендується також підготувати перелік або заповнити таблицю:

<i>ЗМІ</i>	<i>Регіон</i>	<i>Висвітлення інформації</i>	<i>Приклади впливу на міжнародні події, світову політику</i>
1) CNN	Північна Америка	Широке висвітлення гуманітарних проблем,	«Ефект CNN». Одне з найактивніших західних ЗМІ, які взимку 2022 р. поставляли дані про

		журналістські розслідування, політичні новини та дані розвідки	вторгнення російської армії на території України.
2) Аль-Джазіра	Близький Схід	Сприяння демократизації та свободі слова.	Надзвичайний вплив на країни арабського світу. Події Арабської весни початку 2010-х рр. «Ефект Аль-Джазіри».
3)			
4) ...			

Джерела та література

1. Дністрянський М. С. Загострення геополітичних взаємин у період постмодерну та становище України. Львів, 2021. 154 с. https://geography.lnu.edu.ua/wp-content/uploads/2021/01/Dniastrianskyu_2020.pdf
2. Іжнін І. Проблема суверенітету і конфлікту у сучасних міжнародних відносинах. *Вісник Львівського університету. Серія Міжнародні відносини*. 2013. Вип. 32. С. 40-46. https://intrel.lnu.edu.ua/wp-content/uploads/2014/11/VLNU_Mv_2013_32_8.pdf
3. Кононенко С. Міжнародні відносини та їх системи. *Політичний менеджмент*. 2013. №1-2. С. 186-195. https://ipiend.gov.ua/wp-content/uploads/2018/08/kononenko_mizhnarodny.pdf
4. Лісовський П.М. Міжнародні відносини: ментальність, геополітика, глобалізація : Навч. посібник. Київ, 2017. 156 с.
5. Літвін Л. А. Сучасні геополітичні концепції: висновки для України. *Політичні проблеми міжнародних систем та глобального розвитку*. 2019. №4. <https://doi.org/10.31558/2519-2949.2019.4.15>
6. Требін М. П., Герасіна Л. М., Погрібна В. Л. Теорія міжнародних відносин. Міжнародні відносини та світова політика: Навч. посібник. Харків, 2016. 540 с. <https://pravo-izdat.com.ua/image/data/Files/191/1-25.pdf>

Тема 2. Теорія міжнародних відносин та медійний моніторинг інформації (2 год.)

1. Основні терміни міжнародних відносин: порівняльний аналіз та особливості використання в журналістському тексті.
2. Роль ЗМІ у міжнародних відносинах та прийнятті зовнішньополітичних рішень. Вплив ЗМІ на «міжнародний клімат».
3. Досягнення державами своїх інтересів на міжнародному рівні завдяки використанню ресурсу медіа.

4. *Сутність журналістського аналізу міжнародних відносин та світових процесів.*

5. *З чого складається уміння аналізувати зовнішньополітичну діяльність держави або союзу держав (на вашу думку)?*

Мета практичного заняття. Дане практичне заняття поглиблює знання студентів про теоретичний рівень вивчення міжнародних відносин та сприяє удосконаленню володіння термінами, крім того, встановлюється зв'язок досліджуваного матеріалу з безпосередньою сферою діяльності медіа. Питання, які запропоновані на розгляд протягом практичного заняття, мають на меті впровадження смислових та дієвих «мостів» між теорією міжнародних відносин та журналістикою.

Загальні рекомендації для підготовки до практичного заняття.

На першому питанні рекомендується протягом підготовки зосередитися на змісті визначень термінів: суб'єкти міжнародних відносин та актори; міжнародна організація; міжнародний конфлікт; міжнародне середовище; інші вже відомі вам поняття та терміни. Опишіть, яким чином, на вашу думку, терміни з теорії міжнародних відносин мають використовуватися в журналістському тексті. Пошукайте та наведіть приклади використання термінів та понять в аналітичних статтях з міжнародної тематики на різних онлайн-виданнях (можна закордонних, якщо дозволяє рівень володіння іноземними мовами, або скористатись автоперекладачем сторінок). Чи можна без додаткових знань здогадатися про зміст терміну? Яке значення в аналітичних статтях з міжнародної тематики має контекст?

Друге питання пропонує здійснити розгляд та зваження ролі засобів масової інформації в розвитку міжнародних відносин. Яким чином ЗМІ впливають на думки людей? Наведіть приклади глобальних наслідків. Який у ЗМІ інструментарій впливу на побудову урядом зовнішньої політики? Використовуйте можливість пофілософувати на тему, яким буває вплив та чи потрібно обов'язково на щось впливати. В яких випадках можемо говорити про

відображення в ЗМІ позиції великих груп населення, а в яких – про лоббіювання інтересів обмежених кіл?

Готуючись до третього питання, подумайте, що таке «ресурси медіа» для держави. Вони однакові для всіх держав? Від чого залежить високий або низький рівень подібних ресурсів? Як це пов'язано з такими поняттями міжнародних відносин, як центр та периферія? Пошукайте, що таке медіаімперіалізм. Подумайте, як в сучасному світі через особливості регіонального та локального медіапростору можна спостерігати залишки колишніх імперій та оборонних союзів. Наведіть приклади медіаімперіалізму сьогодення.

Для відповіді на четверте та п'яте питання підготуйте перелік необхідних для журналіста-міжнародника знань та умінь (він може сильно відрізнитись від того, що складуть ваші однокурсники). Що таке «аналіз» з методологічної точки зору? Що мається на увазі, коли говоримо «журналістський аналіз»? Спробуйте пояснити на прикладі, що саме потрібно для цього. Подумайте, з якою метою необхідно покращувати свої знання та методичні уміння з аналізу поточної міжнародної ситуації. Чи необхідно журналісту вміти робити прогнозування суспільно-політичних обставин?

Джерела та література

1. Горбенко Н. Ю. Медіатизація та вплив ЗМІ на політичний порядок денний. *Актуальні проблеми політики*. 2021. Вип. 67. С. 53-60. URL: <http://app.onua.edu.ua/index.php/app/article/view/1150>
2. Зимогляд В. Я. Регіон у системі міжнародних відносин. *Вісник Національного університету «Юридична академія України імені Ярослава Мудрого»*. 2014. №4 (23). С. 160-173. URL: https://dspace.nlu.edu.ua/bitstream/123456789/8382/1/Zimoglyad_160.pdf
3. Кравчук В. М., Дмитрусь О. А. Вплив ЗМІ на формування громадянської свідомості. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2015. № 6. С.16-19. URL: http://lsey.org.ua/6_2015/4.pdf
4. Курбан О. В. Сучасні інформаційні війни в мережевому он-лайн просторі : Навч. посібник. Київ, 2016. 286 с. URL: <http://www.interinf.chnu.edu.ua/res//interinf/Inf%20vijny.pdf>
5. Мальський М. З., Мацяк М. М. Теорія міжнародних відносин: Підручник. Київ, 2007. 461 с.
6. Пілат М. Інформаційні впливи та інформаційні війни: сутність понять та їхній взаємозв'язок в інформаційну епоху. *Вісник Львівського університету*.

Серія міжнародні відносини. 2013. Вип. 32. С. 185-190. URL: https://intrel.lnu.edu.ua/wp-content/uploads/2015/10/VLNU_Mv_2013_32_25.pdf

7. Філенко І. Історична ретроспектива еволюції ролі ЗМІ в міжнародних відносинах. *Американістика у вітчизняній політичній науці*. 2012. Вип. 106 (2). С. 181-187. URL: <http://journals.iir.kiev.ua/index.php/apmv/article/viewFile/262/235>

8. Шамраєва В. М. Основні теоретичні підходи до дослідження еволюції концепту «міжнародна безпека». *Вісник ХНУ імені В. Н. Каразіна. Серія «Міжнародні відносини. Економіка. Країнознавство. Туризм»*. 2018. Вип. 8. С. 88-94. URL: <https://periodicals.karazin.ua/irtb/article/view/12287/13667>

Тема 3. Міжнародна журналістика (2 год.)

1. Джерела інформації журналіста-міжнародника. Його професійні завдання та відповідальність за викладення інформації.

2. Якими спеціальними знаннями має володіти журналіст-міжнародник?

3. Досвід діяльності провідних журналістів-міжнародників (України або інших держав за вибором), на прикладах.

4. Які є особливості роботи в рамках певної медіасистеми на міждержавному рівні: власна думка студента.

Мета практичного заняття. Загальна мета практичного заняття – базове вивчення студентами основ міжнародної журналістики. По-перше, потрібно ознайомитись із теорією міжнародної журналістики, по-друге, дослідити досвід українських журналістів-міжнародників, по-третє, оцінити власну підготовку та наявність бажання працювати за темою.

Загальні рекомендації для підготовки до практичного заняття.

Подумайте про відмінності «міжнародної журналістики» та «міжнародної проблематики ЗМІ».

Готуючись до відповіді на перше питання, визначте, звідки береться інформація для публікацій з міжнародної тематики. Ознайомтеся з запропонованою для вивчення літературою, почитайте відповідні розділи про підготовку та подачу міжнародної інформації. Як знаходити потрібну інформацію? З якою метою вона оприлюднюється? Про які правові та морально-етичні аспекти справи потрібно пам'ятати, готуючи матеріал до публікації? Наведіть приклади для обґрунтування власної думки. Чи відрізняється процес

підготовки матеріалів з міжнародної проблематики для різних видів засобів масової інформації і якщо так, то яким чином?

Згадайте з попереднього практичного заняття перелік загальних знань та умінь журналіста-міжнародника, який протягом дискусії було складено спільними зусиллями ваших однокурсників. Доповніть його низкою спеціальних знань та умінь, виходячи з вже наявної вашої професійної підготовки. Спеціальні знання можуть доповнювати чи уточнювати загальні. В такому випадку спробуйте поєднати їх в тематичні групи, наприклад:

Загальні знання та уміння	Спеціальні знання та уміння
1. Володіння іноземними мовами	<i>Знання спеціальної термінології англійською мовою по темі журналістського матеріалу</i>
	<i>Уміння спілкуватись англійською з очевидцями подій</i>
	<i>Знання мовних діалектів країни відрядження кореспондента</i>
2. ...	

Чим відрізняються зарубіжні кореспонденти від працівників міжнародних інформбюро? За яких умов журналіст-міжнародник може перетворитися на військового кореспондента, що між ними спільного?

Знайдіть в загальному доступі інформацію про журналістів-міжнародників як в Україні, так і за кордоном, почитайте про їхню діяльність, за можливості ознайомтеся із певними роботами.

Почитайте про дискусію протягом експертного круглого столу «Міжнародна журналістика України: пошук освітньої моделі» (є в списку літератури до даного практичного заняття). Чому Я. Зубченко на початку статті поставив питання: «Чи справді в Україні лише десять журналістів-міжнародників, які розуміються на своїй темі?»

Останнє питання присвячено порівнянню журналістів-міжнародників різних регіонів світу. Як ви вважаєте, чи відрізняється їхня підготовка та прикладна

сторона діяльності? Чи відрізняються основні тенденції міжнародної журналістики в різних куточках світу?

Джерела та література

1. Боднар І. Міжнародна інформація: Навчально-методичний посібник. Львів, 2016. 284 с.
2. Везірова Л. Роль ЗМІ в міжнародних політичних процесах. *Епістемологічні дослідження в філософії, соціальних і політичних науках*. 2013. №3(23). С. 57-63. URL: <https://visnukpfs.dp.ua/index.php/PFS/article/view/533>
3. Гарматій О. В. Інформаційне забезпечення міжнародної діяльності: роль і значення інформаційних агенств. *Міжнародні відносини: теоретико-практичні аспекти*. 2018. № 1. С. 244–254.
4. Гриценко О. М., Шкляр В. І. Основи теорії міжнародної журналістики. Київ, 2002. 304 с.
5. Зубченко Я. Як зробити так, щоб українські журналісти-міжнародники розуміли, про що запитують. *Інтернет-видання «MEDIASAPIENS»*. 28 березня 2017. URL: <https://ms.detector.media/zhurnalistyska-osvita/post/18654/2017-03-28-yak-zrobyty-tak-shchob-ukrainski-zhurnalisty-mizhnarodnyky-rozumily-pro-shcho-zapytuyut/>
6. Кирилова О. В., Міжнародна журналістика : Навч. посібник. Дніпро, 2016. 170 с.
7. Носова Б. М. Міжнародна журналістика: сучасна зарубіжна публіцистика. Київ, 2016. 127 с.
8. Полякова Ю. В., Басій Н. Ф. Міжнародна журналістика : Посібник. Львів, 2019. 218 с.
9. Полякова Ю. В., Шайда О. Є., Басій Н. Ф. Нові тенденції у розвитку міжнародної комунікації та міжнародної журналістики. *Електронний науковий журнал «Приазовський економічний вісник»*. 2018. Вип. №6 (11). С. 19-24. URL: http://rev.kpu.zp.ua/journals/2018/6_11_uk/6.pdf
10. Стройко Т. В. Міжнародні організації: Навч. посібник. Київ, 2018. 250 с.

Тема 4. Міжнародні відносини як безперервний діалог про світоустрій (2 год.)

1. *Найбільш важливі сучасні медіамоделі світоустрою: характеристика та відмінності.*
2. *Уявлення про конкуренцію та конфлікти цивілізацій.*
3. *Селекція та ретрансляція інформаційних даних в залежності від індивідуальної спрямованості, ціннісної і культурної орієнтації, та приналежності носія інформації.*

4. *Особливості свідомого будування власної траєкторії професійної поведінки журналіста, який спеціалізується на аналізі та трансляції міжнародної проблематики.*

Мета практичного заняття. Практичне заняття розраховане на створення у студентів цілісного та комплексного уявлення про світ як складнобудовану систему, що розвивається через постійну метадискусію. Дослідивши основні поширені ідеї та концепції про сучасний світоустрій, поступово змінюємо фокус уваги на більш практичні можливості застосування отриманого знання в професійній діяльності.

Загальні рекомендації для підготовки до практичного заняття.

Уявіть, що вам потрібно пояснити, що відбувається в світі, людині, яка проспала декілька століть. Охарактеризуйте сучасність стисло (за допомогою максимум 6-8 речень) та зафіксуйте це на папері. Відкладіть написане та приступайте до підготовки відповідей на питання практичного заняття, почавши з першого.

Перегляньте рекомендовану вам працю «Сучасні медіасистеми» (за браком часу, ознайомтеся якнайменш із розгорнутими науковими чи публіцистичними рецензіями на цю роботу). Підготуйте відповідь на перше питання, заповнивши таблицю:

Медіамодель	Географічні рамки	Особливості
<i>Північноатлантична (ліберальна)</i>		
<i>Демократична</i>		
<i>Середземноморська (плюралістична)</i>		
<i>Східноєвропейська (посткомуністична)</i>		

Друге питання потребує звернутися до цивілізаційних штудій. Рекомендовано ознайомитися з ідеями А. Тойнбі, С. Хантингтона. Згадайте та зважте все, що ви знаєте про сучасні цивілізації. Що таке цивілізація? Скільки їх нараховувалося протягом історії людства? Яким чином цивілізації змінюються («народжуються, зростають, занепадають, помирають») та взаємодіють між собою?

Запишіть критерії, за якими виокремлюють ту чи іншу цивілізацію.

Уважно подивіться, що таке конфлікт цивілізацій. Чи правда, що конфлікти виникають на межах цивілізацій? Наскільки широким може бути уявний кордон між цивілізаціями? Оцініть геополітичну позицію України стосовно до цивілізаційної теорії.

Що таке «світова політика»? Що собою являє так званий «світовий порядок» (почитайте уважно про цей концепт теорії міжнародних відносин). Прогляньте в конспекті лекцій основні позиції сучасного геополітичного моделювання. Що таке «центри сили», «монополярний атлантизм», багатополарність? Які є розроблені геополітичні моделі (складіть схематичний перелік для відповіді на занятті)? Почитайте про ідеї З. Бжезінського, викладені в класичній праці «Велика шахівниця». Чому ця робота має таку назву? Яка модель світоустрою є домінантною в сучасному світі, на думку З. Бжезінського (чи ви з ним погоджуєтесь)?

Третє питання пов'язане з медіаграмотністю. Поміркуйте, як приналежність до глобальної суспільно-політичної та культурної спільноти впливає на працівників інформаційної сфери. Чи можна відчутти подібний вплив та якщо так, то в яких умовах? Спробуйте підібрати приклади, які ілюструють засновані на цивілізаційному підґрунті медіа-упередження. Зверніть увагу, що подібні речі будуються більшою мірою на підсвідомості або на рівні історичної пам'яті.

Переходячи до четвертого питання, спробуйте проаналізувати, що саме ви як журналіст могли б додати до «безперервного діалогу про світоустрій».

Дістаньте своє «глобальне орієнтування», яке ви складали перед початком роботи, та уважно перечитайте. Наскільки успішним та ефективним було би ваше пояснення? Що би ви додали до написаного? Хотіли би його змінити? Спробуйте знайти головну думку, яка пронизує ваші слова. Подумайте, яким чином вона вас характеризує, на приналежність до якої глобальної спільноти вказує.

Джерела та література

1. Бжезінський З. Велика шахівниця. Львів, Івано-Франківськ, 2000. 236 с.
2. Боярська О. А., Поплавський О. О. Цивілізаційна парадигма С. Хантингтона та сучасна «лінія розлому» України. Політологічний вісник. 2015. Вип. 79. С. 301-311. URL: http://nbuv.gov.ua/j-pdf/Pv_2015_79_31.pdf
3. Галлін Д., Манчіні П. Сучасні медіасистеми: три моделі відносин ЗМІ та політики. Київ, 2008. 320 с.
4. Гантінгтон С. П. Протистояння цивілізацій та зміна світового порядку. Львів, 2006. 474 с.
5. Гарматій О. Особливості медіавідоображення конфліктності. *Вісник Національного університету «Львівська політехніка». Серія: Журналістські науки.* 2017. № 883. С. 23-29. URL: <https://science.lpnu.ua/sites/default/files/journal-paper/2019/apr/16107/harmatiy.pdf>
6. Гвоздь В. Особливості розвитку сучасної геополітичної ситуації в світі. Роль України та її місце у світових і регіональних процесах. Незалежний аналітичний центр геополітичних досліджень «Борисфен Інтел», 2012. URL: https://bintel.org.ua/nash_archiv/arxiv-geopolitika/osoblivosti_rozvitku/
7. Гірман А. П. Міжнародні відносини та світова політика: імперативи сучасності. *Регіональні студії.* 2020. Вип. 21. С. 34-39. URL: <http://www.regionalstudies.uzhnu.uz.ua/archive/21/7.pdf>
8. Історичний розвиток цивілізацій у контексті глобалізації: ціннісний вимір / За ред. О. В. Зернецької. Київ, 2019. 317 с. URL: https://ivinas.gov.ua/publikatsiji/download/1037_14362fde523fb724164996afb6b8bfad.html
9. Осельська О. Геополітичне моделювання як основа формування геостратегії держави. *Evropský politický a právní diskurz.* 2015. Sv. 2. Vyd. 2. С. 69-76. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/evrpol_2015_2_2_11
10. Тишкун Ю. До проблеми змістового наповнення терміна «світова політика». *Українська національна ідея: реалії та перспективи розвитку.* 2014. Вип. 26. С. 38-44. URL: <https://lpnu.ua/sites/default/files/2020/9/16/paragraphs/810/tyshkun.pdf>

Тема 5. Глобальні проблеми людства та сучасні світові процеси в ЗМІ (2 год.)

1. *Особливості висвітлення глобальних проблем людства та шляхів їхнього подолання.*
2. *Актуальний контекст найбільш значних міжнародних інформаційних приводів для світових ЗМІ на сьогоднішній день.*
3. *Можливості «четвертої влади» впливати на ставлення суспільства до тієї чи іншої глобальної проблеми.*

Мета практичного заняття. Практичне заняття має на меті розгляд основних глобальних проблем людства та особливостям висвітлення в ЗМІ міжнародних проблем.

Загальні рекомендації для підготовки до практичного заняття.

Перше та друге питання присвячені спочатку загальній характеристиці, а потім розгляду провідних інформаційних приводів, що пов'язані з так званими глобальними проблемами людства. Спочатку розгляньте різні класифікації глобальних проблем. Які критерії беруться до уваги? Ці проблеми є постійними або виникають нові? Чому важливо обов'язково враховувати загальний контекст, щоб журналістський матеріал був цілісним та завершеним за своїм інформаційним наповненням?

Прогляньте провідні світові ЗМІ (візьміть свій список з першого практичного заняття) та зверніть увагу, що з вашого переліку глобальних проблем згадувалося за останній тиждень. Розкажіть, які матеріали ви знайшли, в яких жанрах вони написані та які ви помітили особливості.

Третій пункт з порядку денного торкається перш за все етичної проблеми висвітлення глобальних питань. Подумайте, якою мовою, яким стилем пишуться журналістські матеріали, що порушують міжнародну тематику глобальних проблем, як передаються основні ідеї, який виховний та просвітницький зміст вони мають. Опишіть, як журналістика впливає на суспільну думку, як пригортається увага до глобальних проблем та яким чином досягається відгук міжнародної спільноти на світові події.

Джерела та література

1. Васильєв Г. В. Підтримка міжнародної безпеки – глобальна проблема людства. *Вісник Національного університету «Юридична академія України імені Ярослава Мудрого»*. Серія Політологія. 2014. № 2(21). С. 155-166. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vnyua_2014_2_18
2. Висвітлення питань міграції : Посібник для журналістів. Міжнародний центр із розвитку міграційної політики, Відень, 2020. 193 с. URL: https://www.icmpd.org/file/download/52785/file/MOMENTA%2520Manual_UA_WEB%2520%2528v.3%2529.pdf

3. Гбур З. В. Теоретико-методологічні засади поняття «міжнародного тероризму». *Державне управління: удосконалення та розвиток*. 2021. №2. URL: http://www.dy.nayka.com.ua/pdf/2_2021/5.pdf

4. Глобальні проблеми сучасності : підручник / За ред. В. С. Бакірова, А. П. Голікова, О. А. Довгаль, В. А. Пересадько, В. І. Сідорова. Харків, 2019. 632 с. URL: https://www.researchgate.net/publication/341702600_Globalni_problemi_sucasnosti_Global_Issues

5. Гуменна Н. Міжнародне посередництво в екологічних конфліктах // Міжнародні конфлікти у сучасному світі: від регіонального протистояння до глобального суперництва. Матеріали міжнародної наукової конференції. (Львів, 3 грудня 2021 р.). Львів, 2021. С. 46-49. URL: <https://www.ispc.org.ua/wp-content/uploads/2021/12/Conference-proceedings-12-2021.pdf>

6. Данильченко Ю. Б. Організація Об'єднаних Націй як ключовий суб'єкт протидії тероризму на міжнародному рівні. *Актуальні проблеми правового забезпечення протидії злочинності*. 2020. С. 5-7. URL: https://library.pp-ss.pro/index.php/ndippsn_20200514/article/download/danylchenko/pdf/192

7. Мельницька Ю. По той бік реальності: Рівень голоду у світі зріс до максимуму за 15 років. *Investory News*. 16 липня 2021. URL: <https://investory.news/po-toj-bik-realnosti-riven-golodu-u-sviti-zris-do-maksimumu-za-15-rokiv/>

8. Птащенко О. В., Архипова Д. Є. Глобальні проблеми людства: стан і перспективи вирішення. *Бізнес Інформ*. 2020. №10. С. 478–484. URL: <https://doi.org/10.32983/2222-4459-2020-10-478-484>

9. Терористичні загрози // Біла книга 2021. Служба зовнішньої розвідки України: Інформаційний бюлетень. Київ, 2021. С. 50-53. URL: <https://szru.gov.ua/download/white-book/WB-2021.pdf>

10. Шевченко О. В. Проблема глобальної зміни клімату в контексті міжнародної безпеки. *Актуальні проблеми віднародних відносин*. 2017. Вип. 130. С. 24-39. URL: <http://journals.iir.kiev.ua/index.php/apmv/issue/download/177/5>

Змістовий модуль 2. Журналістика в контексті сучасного міжнародного становища та світових процесів: практичні аспекти

Тема 6. Європейський Союз та євроінтеграція як міжнародний процес (2 год.)

1. *Європейський Союз в системі сучасних міжнародних відносин.*
2. *Внутрішні проблеми Європейського Союзу (на прикладах).*
3. *Аналіз актуальних подій (вміти підтримати бесіду по поточним подіям та процесам, що відбуваються в Європі).*

Мета практичного заняття. Метою практичного заняття є оволодіння знаннями про міжнародні відносини та регіональні процеси в Європі. По-перше, потрібно розібрати по пунктам значущість європейського регіону міжнародних відносин; по-друге, розглянути локальні проблеми Європи; по-третє, проаналізувати загальну ситуацію європейських країн на сьогоднішній день.

Загальні рекомендації для підготовки до практичного заняття.

Спочатку уважно перечитайте конспект відповідної лекції.

На перше питання потрібно чітко визначитись, що є Європою (територіально, культурно, цивілізаційно), який існує поділ (Центральна, Східна, Західна, Північна) і які держави туди входять. Ознайомитись коротко із основними етапами розвитку Європейського Союзу. Коли вперше виникає думка про інтеграцію європейських держав? Як це відбувалося (коротка характеристика)? Як проходило становлення Європи, яку ми сьогодні знаємо? Яке місце Європа займає в актуальній системі міжнародних відносин?

Друге питання має на меті придивитись до держав ЄС більш уважно. Які є між ними розбіжності, суперечки? Що таке єврооптимізм, європесимізм (або євроскептицизм)? Що тримає інтеграційні процеси, а що заважає? Кому вигідний геополітичний успіх або невдачі європейських держав? Чому для України настільки важливе визнання її спільного з європейськими країнами суспільно-історичного шляху?

Для відповіді на третє питання складіть перелік загальноєвропейських та національних ЗМІ європейських країн. Перегляньте, які порушувалися питання міжнародного рівня за останній час. Що саме заповнює інформаційний простір європейських країн? Чи домінувала конкретна тематика? Які це матеріали в жанровому відношенні? Якщо мова йшла про внутрішні або зовнішні проблеми, то які саме: старі, нові або прогнозувалися в майбутньому? Для прискорення роботи можете звернутися до відповідної графі допоміжної таблиці.

Джерела та література

1. Грубінко А. В., Мартинов А. Ю. Європейський Союз після Brexit: продовження історії : Монографія. Тернопіль, 2021. 258 с. URL: <http://dspace.wnu.edu.ua/handle/316497/42066>
2. Гуменюк Т. І. Кризові процеси у розвитку європейських країн на сучасному етапі ЄС. *Науково-інформаційний вісник Івано-Франківського університету права імені Короля Данила Галицького. Серія Право*. 2021. №11 (23). DOI: 10.33098/2078-6670.2021.11.23.113-124.
3. Дем'яненко М. Сепаратистські настрої у Європі: причини, тенденції і прогнози. *Україна: події, факти, коментарі*. 2017. № 20. С. 17–25. URL: <http://nbuviar.gov.ua/images/ukraine/2017/ukr20.pdf>
4. Європейський Союз: Що це таке і що він робить : Брошура Представництва Європейського Союзу в Україні. Київ, 2018. 60 с. URL: https://euroquiz.org.ua/data/blog_dwnl/JA0218001UKN_web.pdf
5. Івасечко О., Дорош Л. Безпековий потенціал ЄС: геополітичний та соціо-економічний виміри. *Політичні науки*. 2016. Т. 2. № 1. С. 21-26. URL: <https://science.lpnu.ua/sites/default/files/journal-paper/2017/jun/4351/ivasechkodorosh.pdf>
6. Кибіч Я. В. Брекзит у медійному дискурсі провідних європейських ЗМК. *Міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії*. 2021. № 2 (10). URL: <https://relint.vnu.edu.ua/index.php/relint/article/view/236>
7. Мінк Ж. Геополітика, примирення та ігри з минулим: на шляху до нової пояснювальної парадигми колективної пам'яті. С. 63-77. URL: https://uamoderna.com/images/archiv/15/4_UM_15_PolitykaPamiati_Mink.pdf
8. Окладна М. Г. Сепаратизм і його вплив на функціонування Європейського Союзу та його держав-членів. *Євроатлантична інтеграція України: свідомий вибір моделі безпеки : зб. наук. ст. Ч. 1*. Харків, 2017. С. 90–97. URL: https://dspace.nlu.edu.ua/bitstream/123456789/14064/1/Okladna_90-97.pdf
9. Регіональна політика Європейського Союзу : Підручник / За ред. В. Чужикова. Київ, 2016. 495 с. URL: https://kneu.edu.ua/userfiles/evrointegracii/Pidruchnuk_ERDM_2016.pdf
10. Сушко С. Маніпулювання проблематикою Брекзиту в англомовних ЗМІ. *Вісник Національного університету «Львівська політехніка». Серія Журналістські науки*. 2019. Вип. 3. № 910. С. 99-109. URL: <https://science.lpnu.ua/uk/sjs/vsi-vypusky/vypusk-3-nomer-910-2019/manipulyuvannya-problematykoju-brekzytu-v-anglomovnyh-zmi>

Тема 7. Зовнішньополітична діяльність США (2 год.)

1. *Геополітичне значення США в сучасному світі.*
2. *Відносини США з державами Латинської Америки.*
3. *Американські війська в сучасних операціях миротворчості.*

4. *Події виводу військ США з Афганістану 2021 р.: значення та наслідки. Огляд світових ЗМІ даної проблеми.*

5. *Аналіз актуальних подій (вміти підтримати бесіду по поточним подіям та процесам, що відбуваються в США).*

Мета практичного заняття. Дане практичне заняття присвячено Сполученим Штатам Америки як учаснику міжнародних відносин в контексті глобального геополітичного простору. Метою є навчитися компетентно висвітлювати (акцентувати та пояснювати) інформацію з міжнародної проблематики стосовно США. Крім опанування загальних знань про положення США та особливості їхньої зовнішньої політики, студентам потрібно оволодіти актуальною інформацією про стан відносин великих держав на глобальному рівні, зрозуміти значущість США як актора міжнародних відносин та усвідомити поточну міжнародну ситуацію крізь призму висвітлення в світових ЗМІ.

Загальні рекомендації для підготовки до практичного заняття.

Готуючись до першого питання, ознайомтеся із запропонованою літературою, занотуйте в конспект декілька ключових пунктів, які описують роль США в сучасному світі. Згадайте, який був шлях США від британської колонії до світового лідерства, завдяки чому так сталося. Зверніть увагу на зовнішню політику Америки в ХХ ст.: події двох світових війн, перебіг т. зв. «холодної війни», загострення суперництва з Російською Федерацією в першій чверті ХХІ ст. Охарактеризуйте сучасні відносини США-Росія-Китай.

Друге питання — аналіз міжнародних відносин США та країн Латинської Америки (вміти перелічити, що туди входить). Що таке Латинська Америка, чим вона відрізняється від Південної Америки? Основний фокус уваги рекомендується приділити Мексиці. Відзначте для майбутньої відповіді на занятті ті великі країни Латинської Америки, яких можна вважати найбільш примітними регіональними гравцями. Як складаються їхні відносини зі Сполученими Штатами Америки?

Щодо питання про участь США в операціях миротворчості, то рекомендується простежити її: за період після закінчення «холодної війни»; після подій 11

вересня 2001 року. Подивіться перелік операцій та місій НАТО за 1991-2012 рр.; за 2013-2022 рр., відмітьте, в яких приймали участь американські війська.

Четверте питання має на увазі аналіз геополітичних результатів перемоги талібів в Афганістані наприкінці літа 2021 р. Чому в ЗМІ це називали стратегічним провалом та ознакою слабкості позицій США, а аналітики стверджували, що виведення американських військ з Афганістану матимуть далекосяжні наслідки?

На останнє питання рекомендується переглянути новини приблизно за останній тиждень до заняття, усвідомити актуальні події та процеси, в яких безпосередньо задіяні США, вміти пояснити свою точку зору.

Джерела та література

1. Дерев'янка І. Ефекти асиметрії в американо-мексиканських відносинах. *Міжнародні відносини*. 2019. № 2 (50). С. 43-48. URL: <http://journals.iir.kiev.ua/index.php/knu/article/download/3946/3608>
2. Зазуляк З. М. Фактор США у регіоні Латинської Америки на сучасному етапі. *Актуальні проблеми міжнародних відносин*. 2014. Вип. 120. Ч. 1. С. 173-181. URL: <http://journals.iir.kiev.ua/index.php/apmv/article/viewFile/2357/2092>
3. Кравченко В., Орлик В., Замікула М., Ярмоленко В., Давимука О. Сучасний стан і перспективи розвитку й трансформації Північноатлантичного альянсу : аналіт. доп. / За заг. ред. М. Паламарчука та О. Александрова. Київ, 2021. 36 с. URL: https://niss.gov.ua/sites/default/files/2021-12/blok_nato.pdf
4. Мельничук Н. Лідерство США в умовах глобальних трансформацій. *Політичний менеджмент*. 2013. №1-2. С. 202-212. URL: https://ipiend.gov.ua/wp-content/uploads/2018/08/melnychuk_liderstvo.pdf
5. Мицик Л. Еволюція глобального лідерства США в сучасній системі міжнародних відносин. *Історичні і політологічні дослідження*. 2019. №1(64). С. 29-36. URL: <https://jhpr.donnu.edu.ua/article/view/6446>
6. Тихоненко І. В. Стратегія національної безпеки США як інструмент підтримки глобального лідерства та міжнародного порядку за адміністрації Б. Обами та Д. Трампа. *Політичне життя*. 2018. №1. URL: <https://doi.org/10.31558/2519-2949.2018.1.25>
7. Якубовський С. О., Родіонова Т. А., Бабінчук О. С. Торговельне протистояння США та Китаю: причини та наслідки. *Вісник ХНУ імені В. Н. Каразіна. Серія «Міжнародні відносини. Економіка. Країнознавство. Туризм»*. 2020. Вип. 11. С. 35-44. URL: <https://periodicals.karazin.ua/irtb/article/view/15897/15067>

Тема 8. Міжнародні відносини та конфлікти держав Сходу (4 год.)

- 1. Арабський світ в сучасних міжнародних відносинах.*
- 2. Ісламський фактор в системі міжнародних відносин першої чверті XXI ст. Арабо-ізраїльські війни та діяльність журналістів.*
- 3. Китай – Індія – Пакістан в системі регіональних відносин.*
- 4. Африканський континент в першу чверть XXI ст.*
- 5. Аналіз актуальних подій (вміти підтримати бесіду по поточним подіям та процесам, що відбуваються в державах Сходу).*

Мета практичного заняття. Міжнародні відносини Сходу (держави Азії та Африки) по-різному представлені в інформаційному просторі сучасності. Метою даної теми є систематизація знань про актуальні процеси в указаних регіонах, опанування студентами матеріалу для успішного використання набутих знань у професійній діяльності журналіста.

За обсягом інформації та через значний зміст (мається на увазі кількість держав та складність відносин між ними) дана тема розрахована на 4 академічні години, тобто два практичні заняття, які відповідно позначені нижче. Перше заняття (I) фокусує увагу на проблематиці міжнародних відносин арабомусульманського культурного регіону (питання 1, 2, 5); друге заняття (II) присвячене Південній та Східній Азії та африканському регіону міжнародних відносин (питання 3, 4 та відповідно тематиці розмови 5).

Практичне заняття I.

Загальні рекомендації для підготовки до практичного заняття.

Уважно прочитайте конспект лекції. Відзначте особливості розвитку азійських країн. Згадайте вже опрацьований матеріал стосовно цивілізацій у сучасному світі.

Готуючись до відповіді, ознайомтесь зі списком членів Ліги арабських держав. Які це держави, де вони знаходяться? Чим вони схожі між собою, а чим відрізняються? Які між ними встановлені відносини, через що виникають розбіжності? Визначте причини суперечок. За яких обставин суперництво приймає форму кризи дипломатичних відносин та може перетворитись у війну?

Згадайте різноманітні конфлікти арабського світу сучасності: арабо-ізраїльські війни, ірано-іракську війну, ліванську, громадянські війни в Йємені, Сомалі, та ін.

Що таке «Арабська весна» та як вона відбувалася, як висвітлення в медіа вплинули на хід подій? Опишіть «ефект Аль-Джазіри», поясніть, чому медіа мали такий потужний вплив на процес демократизації арабських країн.

Джерела та література

1. Беспалікова О. Палестинська проблема як один із найвідоміших та найгостріших міжнародних конфліктів. *Міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії*. 2019. № 1(5). С. 78-86. URL: <https://relint.vnu.edu.ua/index.php/relint/article/view/92>

2. Горovenko В., Тютюнник В. Асиметрична стратегія Ізраїлю в період становлення держави : Аналітична доповідь. Київ, 2018. 59 с. URL: http://old.niss.gov.ua/content/articles/files/Analyt_dopovid_Asymetr_strateg_Israel-24ad5.pdf

3. Жукорська Я. М. Ліга Арабських Держав: питання розвитку та перспективи. *Актуальні проблеми правознавства*. 2016. Вип. 1. С. 45-48. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/aprpr_2016_1_11

4. Краснолюдська С. Суб'єктність ісламу у світових політичних процесах. Наукові записки ІПіЕНД ім. І. Ф. Кураса НАН України. 2018. Вип. 37. С. 315-325. URL: https://ipiend.gov.ua/wp-content/uploads/2018/07/krasnoliudska_subiektnist.pdf

5. Ляшенко Т. Мусульманські держави і питання глобалізації (на прикладі країн Центральної Азії). *Наукові записки ІПіЕНД ім. І. Ф. Кураса НАН України*. 2018. Вип. 4 (60). С. 245-256. URL: https://ipiend.gov.ua/wp-content/uploads/2018/07/liashenko_musulmanski.pdf

6. Палінчак М. М., Кучарчик Р., Стебляк Д. М. Релігійний фактор у міжнародних відносинах. *Регіональні студії*. 2019. №18. С. 62-66. URL: <https://dspace.uzhnu.edu.ua/jspui/handle/lib/29060>

7. Романцова О. Діалоги як форма посередництва для миру, або Чому діалоги дешевше війн для людства? : Стаття в рамках міжнародної програми «Медіація та менеджмент конфліктів». 2020. URL: https://ccl.org.ua/wp-content/uploads/2021/08/romanczova_-czgs_poserednycztvo-v-pobudovi-myru.pdf

Практичне заняття II.

Загальні рекомендації для підготовки до практичного заняття.

Готуючись до даного практичного заняття, спочатку підготуйте перелік найбільш популярних ЗМІ держав Південної та Східної Азії, далекосхідного та

африканського регіонів (він буде потрібний для пошуку актуальних питань міжнародного порядку денного).

Згадайте про цивілізаційну та суспільно-політичну специфіку держав Далекого Сходу, про особливості африканської цивілізації. Зробіть коротку характеристику історичного шляху держав, зверніть при цьому увагу на: китайсько-японські відносини; індо-пакистанські відносини; як відбувалася деколонізація африканських країн.

Ознайомтеся із запропонованою літературою та визначте роль Китаю в світі, поясніть, як ви розумієте відносини Китай-США-РФ.

Дайте характеристику організації «Африканський Союз»: як вона складалася, з якою метою, які держави туди входять. Кого можна назвати субрегіональними лідерами? Вкажіть на «гарячі точки» африканського континенту.

Джерела та література

1. Казакова Н. А., Коломийчук Д. І. Центральна Африка в контексті регіональної безпеки. *Вісник економіки транспорту і промисловості*. 2016. № 55. С. 124-128. URL: <http://btie.kart.edu.ua/article/view/83469>
2. Лукаш О. І. Індія в системі міжнародних відносин: регіональний аспект (SAARC) // Тези IV Всеукраїнської конференції індологів "Індія - 70 років незалежного розвитку: досягнення, проблеми, перспективи", 30-31 січня 2018 року. С. 334-347. URL: <https://elibrary.ivinas.gov.ua/4577/1/Indiia%20u%20systemi%20mizhnarodnykh.pdf>
3. Міхейченко М. А. ПАР в сучасній системі міжнародних відносин в Південній Африці. *Філософія та політологія в контексті сучасної культури*. 2019. Т. 11. №2. С. 95-102. URL: <https://fip.dp.ua/index.php/FIP/article/view/988>
4. Моніторинг новин українських та світових ЗМІ: Додаток до журналу «Україна-Китай». URL: https://kneu.edu.ua/ua/science_kneu/ndi/iskk/publications_china
5. Моренчук А., Кисіль С. Роль Китаю у відносинах Індії та Пакистану. *Міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії*. 2021. № 2 (10). URL: <https://relint.vnu.edu.ua/index.php/relint/article/view/226>
6. Нестеренко І. О. Зовнішня політика Індії (2001-2020). *Соціально-політичні студії : наук. альманах*. 2020. Вип. 4. URL: <http://dspace.onu.edu.ua:8080/bitstream/123456789/28375/1/66-71.pdf>
7. Узун Ю. В. (Не)Скромні обійми Китаю: чинники зростання геополітичної суб'єктності КНР та ознаки глобальної кризи світового порядку. *Міжнародні та політичні дослідження*. 2019. Вип. 32. С. 171-206. URL: <http://heraldiss.onu.edu.ua/article/view/173850/193829>

Тема 9. Людина посеред гібридних війн сучасності (2 год.)

1. Міжнародне стратегічне становище та геополітична реальність.
2. Стабільність/нестабільність та руйнація «безпечного» світу сучасності.
3. Сучасні форми гібридної політики.
4. Кольорові революції та роль ЗМІ.
5. ЗМІ як недержавні актори міжнародної політики. Журналісти як солдати інформаційних війн.

Мета практичного заняття. Практичне заняття розраховане на упорядкування знань про позиції міжнародних акторів різних регіонів світу, а також сучасне міжнародне становище.

Загальні рекомендації для підготовки до практичного заняття.

Охарактеризуйте основні стратегії провідних гравців сучасних міжнародних відносин, опишіть, як вони поєднуються в єдине ціле і яким чином з цього випливає специфіка поточного становища в світі. Для цього можна використовувати вже здобуті знання з попередніх практичних занять. Як ви розумієте поняття «геополітична реальність», «геополітична свідомість», «геополітична ситуація»?

Готуючись до другого питання, зосередьтеся на визначенні рівня стабільності сучасного світу. Які можуть бути ознаки стабільності/нестабільності? До якого стану більш тяжіє світ, враховуючи актуальні події та процеси? Чому стан порушення безпеки є загрозливим? Подумайте, які держави на сьогодні можуть вважати себе захищеними, а які — незахищеними. Від чого це залежить?

На третє питання слід ознайомитися із запропонованою літературою про термін, сутність та зміст поняття «гібридна війна». Уважно вивчіть її складові, подумайте, які приклади можна навести. Які є ознаки гібридного протистояння?

Що таке «кольорова революція»? Поясніть, як ви розумієте це поняття. Чому, на вашу думку, немає чіткого визначення терміну «кольорова революція»? Які ви можете згадати приклади (бажано максимально наближені до сьогодення)? Сфокусуйте увагу на ролі ЗМІ, впливу журналістики на події «кольорових революцій».

При відповіді на останнє питання сформулюйте власну думку про те, яку роль відіграють журналісти в гібридних війнах. Згадайте про етичну, правову, міжнародну сторону проблеми. Для того, щоб зрозуміти, що саме варто знати, уважно ознайомтеся із п. 6 запропонованої до практичного заняття літератури (рекомендації журналістам від українського дослідника Павла Куляса).

Джерела та література

1. Бусол О. Гібридні загрози: чи вистойть Україна? *Юридичний вісник України*. 2020. URL: <https://yvu.com.ua/gibrydni-zagrozy-chy-vystoyit-ukrayina/>
2. Вовк Р. Кібербезпека України в умовах інформаційної війни. *Безпекові виклики у геополітиці XXI століття*. Львів, 2017. С.128-131. URL: <https://www.ispc.org.ua/wp-content/uploads/2015/07/conference-23-11-2017.pdf>
3. Воєнні аспекти протидії «гібридній» агресії: досвід України / За ред. А. М. Сиротенка. Київ, 2020. 176 с. URL: https://nuou.org.ua/assets/monography/mono_gibr_viin.pdf
4. Кондратенко О. Геостратегічний вимір зовнішньої політики Російської Федерації. Київ, 2017. 607 с. URL: [http://www.iir.edu.ua/uploads/files/кондратенко\(1\).pdf](http://www.iir.edu.ua/uploads/files/кондратенко(1).pdf)
5. Гібридна війна: in verbo et in praxi : монографія / Донецький національний університет імені Василя Стуса / під. заг. ред. проф. Р.О. Додонова. Вінниця : ТОВ «НіланЛТД», 2017. 412 с. URL: <https://jmonographs.donnu.edu.ua/article/view/3781>
6. Куляс П. Гібридна війна в сучасному світі. Що про неї повинен знати журналіст і редактор? // Гібридна війна і журналістика. Проблеми інформаційної безпеки : навчальний посібник / За заг. ред. В. О. Жадька. Київ, 2018. 356 с. URL: <http://enpuir.npu.edu.ua/bitstream/handle/123456789/25597/Kulias%2012-27.pdf?sequence=1>
7. Гібридні загрози Україні і суспільна безпека. Досвід ЄС і Східного партнерства ; Аналітичний документ. Київ, 2018. 105 с. URL: https://www.civic-synergy.org.ua/wp-content/uploads/2018/04/blok_XXI-end_0202.pdf
8. Парахонський Б. О., Яворська Г. М. Онтологія війни і миру: безпека, стратегія, смисл. Київ, 2019. 560 с. URL: https://niss.gov.ua/sites/default/files/2019-07/Monografiya_Ontologiya_print.pdf
9. Робертс К., Рюле М. Розширення інструментарію НАТО з протидії гібридним загрозам. *NATO Review; Думки, аналіз і обговорення питань безпеки*. 2021. URL: <https://www.nato.int/docu/review/uk/articles/2021/03/19/rozshirennya-nstrumentaryu-nato-z-protid-gbridnim-zagroza/index.html>

Тема 10. Світові процеси сьогодення, нові обрії та перспективи подальшого розвитку (2 год.)

- 1. Міжнародні стратегії як інструменти вирішення глобальних проблем людства.*
- 2. Основні соціально-політичні виклики в сучасному світі та їхнє обговорення в руслі суспільного діалогу ЗМІ.*
- 3. Проблема міграції як міжнародна проблема.*
- 4. Вплив пандемії коронавірусу на інформаційну сферу.*
- 5. Футурологія та альтернативістика.*

Мета практичного заняття. Базуючись на знаннях про поточний стан глобального порядку денного, потрібно визначити спектр можливостей журналістики писати про події та процеси, які, як передбачається, будуть реалізовуватися у найближчому майбутньому часі, а також з'ясувати інструментальну основу для компетентного прогнозування. Для досягнення подібної мети пропонується послідовне вивчення та розбір наступних питань.

Загальні рекомендації для підготовки до практичного заняття.

Опишіть, що таке «велика стратегія» (grand strategy). Спробуйте охарактеризувати «великі стратегії» сучасності з огляду на те, які можуть бути досягнуті стратегічні результати. Намагайтеся міркувати компетентно, використовуючи і набуті протягом вивчення дисципліни знання, і «інтуїцію» журналіста. На чому ви базуєте власну аргументацію? Які майбутні зрушення та процеси ви можете передбачити?

Зверніть увагу на соціально-політичну обстановку в світі. Чим сповнені новинні ресурси різних країн, які загальні ідеї просякають світові ЗМІ? Згадайте все, що ви роздивлялись та моніторили на попередніх практичних заняттях, спробуйте зробити узагальнення.

Подумайте про людину — символічну особу, яка постає посеред вируючого хаосу сучасного світу. Вона знаходиться у загрозовому стані, не до кінця розуміє тонкощі міжнародних відносин, ворожої пропаганди, глобальних проблем (міграція, пандемії, війни та ін.). Як можна їй допомогти у способи,

якими володіють ЗМІ? Які матеріали в пресі пригорнуть її увагу? Як можна надавати їй нову інформацію, роз'яснювати факти, події, процеси?

Обміркуйте, як журналістика може прогнозувати майбутнє. Кому це потрібно? Це мають вміти всі журналісти або окремі спеціалісти? Наведіть приклади журналістів, відомих своїм талантом передбачення. Завдяки чому це їм вдається? Знайдіть їх праці та проаналізуйте. Згадайте відомі вам методи «опрацювання майбутнього», багатоваріантність розвитку.

Джерела та література

1. Горбатенко В. П., Бутовська І. О. Політичне прогнозування : Навч. посібник. Київ, 2005. 152 с. URL: <https://maup.com.ua/assets/files/lib/book/nw38.pdf>
2. Дубов Д. В. Кіберпростір як новий вимір геополітичного суперництва. Київ, 2014. 328 с. URL: http://old2.niss.gov.ua/content/articles/files/Dubov_mon-89e8e.pdf
11. Задорожний В., Опалак Д. Щодо внутрішніх та зовнішніх чинників lawfare у збройних конфліктах майбутнього // Міжнародні конфлікти у сучасному світі: від регіонального протистояння до глобального суперництва. Матеріали міжнародної наукової конференції. (Львів, 3 грудня 2021 р.) / Упор. Мальський М.З., Лещенко Л.В., Кучик О.С., Вовк Р.В. Львів, 2021. С. 54-58. URL: <https://www.ispc.org.ua/wp-content/uploads/2021/12/Conference-proceedings-12-2021.pdf>
3. Кожемякіна Т. В., Романченко Н. В. Ключові гравці та процеси глобального світу: сучасні трансформації. *Наукові записки НаУКМА. Економічні науки*. 2018. Т. 3. Вип. 1. С. 56-62. URL: <http://ekmair.ukma.edu.ua/handle/123456789/14857>
4. Майбутня держава 2030: Глобальні мегатенденції, які впливають на уряди. URL: https://assets.kpmg/content/dam/kpmg/pdf/2014/09/Future_State_2030_UA_v3.pdf
5. Перетворення нашого світу: Порядок денний у сфері сталого розвитку до 2030 року. *Програма розвитку ООН в Україні: Офіційний сайт*. URL: <https://www.ua.undp.org/content/ukraine/uk/home/library/sustainable-development-report/the-2030-agenda-for-sustainable-development.html>
6. Сірий С. Чинники конфліктності в міжнародних соціально-економічних і політичних процесах. *Політичний менеджмент*. 2010. №2. С. 128-138. URL: https://ipiend.gov.ua/wp-content/uploads/2018/08/siriy_chynnyky.pdf
7. Тренди міжнародного порядку денного у 2022 році. Грудень 2021 / За ред. Г. Шелест, С. Герасимчука. URL: <http://library.fes.de/pdf-files/bueros/ukraine/18800.pdf>
8. Український інститут майбутнього. Прогноз 2022. URL: <https://uifuture.org/publications/prognoz-2022/>

9. Ясінська Т. В., Найчук-Хрущ М. Б. Вплив пандемії COVID-19 на глобалізаційні процеси у світовій економіці. *Східна Європа: економіка, бізнес та управління*. 2021. Вип. 4 (31). С. 9-15. URL: http://easterneurope-bm.in.ua/journal/31_2021/4.pdf

ДОПОМІЖНА ТАБЛИЦЯ ІНТЕРНЕТ-РЕСУРСІВ

Онлайн-ЗМІ для проведення аналізу актуальних подій та процесів (для роботи по питаннях практичних занять, які потребують ознайомлення із поточною ситуацією). Тема та номер питання наведені ліворуч.

Тема 6 (Європа), питання 3	1. https://www.euronews.com/ 2. https://www.bbc.com/news/world/europe 3. https://www.theguardian.com/world/europe-news 4. https://www.politico.eu/ 5. https://euobserver.com/world 6. https://www.leparisien.fr/ 7. https://www.lefigaro.fr/international 8. https://www.lemonde.fr/international/ 9. https://www.aftonbladet.se/ 10. https://www.svt.se/ 11. https://yle.fi/news
Тема 7 (США), питання 5	12. https://www.washingtonpost.com/ 13. https://www.nytimes.com/section/world 14. https://news.sky.com/us 15. https://edition.cnn.com/world 16. https://abcnews.go.com/International 17. https://www.fox9.com/live 18. https://www.cbsnews.com/ 19. https://www.usatoday.com/
Тема 8 (країни Сходу, частина І), питання 5	20. https://www.arabnews.com/tags/oman 21. https://www.aljazeera.com/ 22. https://english.ahram.org.eg/ 23. https://saudigazette.com.sa/ 24. english.alarabiya.net 25. https://syria.news/ 26. https://www.hurriyet.com.tr/dunya/ 27. https://sana.sy/en/ 28. https://gulfnews.com/world/gulf/yemen 29. https://www.middleeasteye.net/ 30. https://www.jpost.com/middle-east 31. https://www.hurriyet.com.tr/

Тема 8 (країни Сходу, частина II), питання 5	32. https://english.news.cn/ 33. https://www.dawn.com/ 34. https://www.nknews.org/ 35. https://www.france24.com/fr/afrique/ 36. https://www.cgtn.com/ 37. https://www.thenews.com.pk/ 38. https://www.dailynk.com/english/ 39. https://www.globaltimes.cn/ 40. https://timesofindia.indiatimes.com/world/pakistan 41. http://www.koreaherald.com/ 42. https://www.bbc.com/news/world/asia/china 43. https://tribune.com.pk/ 44. https://en.yna.co.kr/ 45. https://www.scmp.com/news/china 46. https://www.pakistantoday.com.pk/ 47. https://www.channelnewsasia.com/latest-news 48. https://edition.cnn.com/china 49. https://www.chinadaily.com.cn/ 50. https://www.taiwannews.com.tw/en/index 51. https://www.aljazeera.com/where/china/ 52. https://focustaiwan.tw/ 53. https://www.hindustantimes.com/india-news
--	--

ПРИКЛАДИ ЗАВДАНЬ ДЛЯ ВИКОНАННЯ ПРОТЯГОМ АУДИТОРНОГО НАВЧАННЯ

Рольова гра (моделювання ситуацій)

Викладач пояснює правила гри. Студенти розділяються на дві команди: Політики та Журналісти.

Спочатку Політикам дається 5 хвилин на те, щоб 1) умовно з'ясувати стан міжнародних відносин, може бути взяте реальне сучасне становище, або на його основі змодельовано варіант, який буде відрізнятися; 2) визначити між собою ролі: президенти, дипломати, прем'єр-міністри, військові, суспільні діячі, інфлюенсери та ін. Можлива ієрархія ролей. Вибір довільний та залишається за групою студентів. Наступний крок — оголошення результатів. Журналісти уважно слухають.

На другому етапі гри завданням Журналістів на наступні 10 хвилин стає: 1) відповідно до почутого від Політиків, визначитися з міжнародним порядком денним; 2) розробити список можливих журналістських матеріалів на міжнародну тематику; 3) визначити, в якому напрямку рухатимуться події та як будуть на це реагувати масмедіа. Політики за цей час визначатимуть свої подальші рішення та з'ясують, що буде в умовному світі гри відбуватись далі. Спочатку свої результати оголошують Журналісти, потім — Політики. Звісно, що результати можуть не співпадати: Журналісти можуть «передбачити» розвиток подій та адаптуватися до подієвого ландшафту, тоді їхня команда виграє, втім перемога може залишитись і за Політиками.

На фінальному етапі гри студентами разом з викладачем робиться загальний підсумок роботи.

INSERT

(Interactive Noting System for Effective Reading & Thinking).

Прочитайте уважно запропонований текст. Перечитайте його, при цьому у відповідних місцях зробіть олівцем позначки: галочкою те, що вам вже було відомо, знаком плюс відмітьте нову інформацію, знаком мінус — те, з чим ви не погоджуєтесь, знаком питання — те, що є повністю або частково незрозумілим для вас.

Заповніть таблицю (приклад дивіться нижче). На одну позначку має бути одна графа, тобто кількість рядків та загальний обсяг таблиці залежить від кількості виставлених вами знаків у тексті.

По закінченні роботи результати оприлюднюються студентами вголос та обговорюються. Незрозумілі для більшості моменти мають бути прояснені, те, з чим група не погодилася, — має бути з'ясованим, чому.

Приклади текстів для роботи на практичному занятті:

I.

«У вівторок президент Зеленський поспілкувався з президентом Гвінеї-Бісау. Після розмови Зеленський написав у Твіттері, що мав «першу в історії

двосторонніх відносин розмову з президентом Гвінеї-Бісау Умаро Сіссоко Ембало». Привітав лідера Гвінеї-Бісау з обранням головою ЕКОВАС. Обговорили підтримку України в міжнародних організаціях. Відзначив готовність України бути гарантом продовольчої безпеки в регіоні».

[...] Зеленський продовжив: «Росія не інвестує у вас [Африку]. Вона інвестує в політичні терміни. Вони кажуть, що вони спадкоємці СРСР».

На відміну від потужної економічної та військової підтримки, яку надають лідери США та Європи, останні з яких регулярно відвідують Київ, підтримка з боку країн, що розвиваються, була слабкою.

На сьогодні Україна докладає мінімум зусиль, щоб донести до людей, які там проживають, факти про поточну ситуацію в Україні. Результати цього можна було чітко побачити під час голосування в ООН щодо України, яке відбулося після російського вторгнення: 17 африканських країн проголосували за те, щоб утриматися, вісім країн були відсутні на голосуванні, Еритрея була єдиною країною, яка голосувала проти України; а решта країн континенту проголосували за Україну, за винятком Західної Сахари, яка не є членом ООН».

Джерело: Вовк Д. Україна починає зміцнювати відносини з Африкою. *Kyiv Post*. 5 серпня 2022. URL: <https://www.kyivpost.com/uk/world-uk/ukrayina-rochynaye-zmicznyuvaty-vidnosyny-z-afrykoyu.html>

II.

Коротка і неоголошена поїздка Пелосі на Тайвань цього тижня вивела на перший план зростання напруженості між Вашингтоном і Пекіном і вплинула на загострення відносин на союзників США, які економічно залежать від Китаю.

Пекін стверджує про свій суверенітет над Тайванем, самоврядною демократією з населенням понад 23 мільйони людей, і намагається відсторонити острів від участі в глобальних справах, обираючи собі дипломатичних партнерів і люто реагуючи на зносини між Тайбеєм та іноземними офіційними особами.

Джерело: Ye Hee Lee M., Kuo L., Shepherd Ch. Pelosi vows China will not isolate Taiwan as military tensions soar. *The Washington Post*. August 5, 2022. URL: <https://www.washingtonpost.com/world/2022/08/04/pelosi-taiwan-visit-china-missile-japan/>

III.

«Сенат США ратифікував вступ Фінляндії та Швеції до НАТО, що стало найзначнішим розширенням тридцятиособного альянсу з 1990-х років на тлі вторгнення Росії в Україну.

У середу Сенат проголосував 95 проти 1 за приєднання двох скандинавських країн, зробивши Сполучені Штати 23-ю з 30 країн НАТО, які наразі офіційно схвалили його, після того, як Італія схвалила його раніше того ж дня, а Франція у вівторок.

«Це історичне голосування надсилає важливий сигнал про стійку двопартійну прихильність США перед НАТО, а також про те, щоб наш альянс був готовий протистояти викликам сьогодення та завтрашнього дня», — сказав Байден у заяві.

Президент Джо Байден привітав швидкий процес ратифікації Сенатом — найшвидший з 1981 року.

Сенатори від обох партій рішуче підтримали членство двох країн, описуючи їх як важливих союзників, чиї сучасні війська вже тісно співпрацювали з НАТО».

Джерело: US Senate ratifies Finland and Sweden's NATO accession. *Al Jazeera*. August 4, 2022. URL: <https://www.aljazeera.com/news/2022/8/4/us-senate-ratifies-finland-and-sweden-accession-to-nato>

Приклад оформлення таблиці: за текстом №3, перше речення.

√	<i>Мені було відомо про плани Фінляндії та Швеції щодо вступу до НАТО</i>
+	<i>Цікаво було дізнатись про розширення НАТО, поданий журналістами факт про те, що прийняття Фінляндії та Швеції стало найзначнішим розширенням з 1990-х рр., треба перевірити</i>

РЕКОМЕНДАЦІЇ ДО ВИКОНАННЯ ЗАВДАНЬ ДЛЯ САМОСТІЙНОГО ОПРАЦЮВАННЯ

Студентам за необхідності можуть бути запропоновані завдання для отримання додаткових балів або в якості відпрацювання за пропущені заняття. Обсяг вільний, але має бути достатній для повного розкриття мети створення матеріалу.

1) Охарактеризувати медіаобраз певної держави, групи держав, регіону або цивілізації, що відіграють значну роль в сучасних міжнародних відносинах (наприклад: «Медіаобраз Європейського Союзу»). За жанром — коротка стаття.

Рекомендується ознайомитись із значенням терміну «медіаобраз». Подумати, які яскраві приклади можна навести відповідно до тематики дисципліни. Серед них студенту варто обрати найбільш оптимальний для розкриття варіант, враховуючи напрямок своїх інтересів, наявні знання та актуальність подій, які висвітлюються зараз у світовому інформаційному просторі.

2) Розробити огляд (або есе) з актуальної події світового значення; при цьому порівняти інтерпретації події в різних ЗМІ, переважно конкуруючих чи ворожих сторін. За жанром — об'єктивне есе або огляд, бажано з елементами аналітики.

Спочатку обирається подія, висвітлення якої буде розглядатись, далі створюється список ЗМІ. Якщо обрана подія розгорталася повільно в часі або має ознаки процесу (наприклад: надання Україні статусу кандидата в члени ЄС), текст має створюватись в хронологічному порядку до цих кроків в часі, тоді може бути декілька звернень до одного й самого ЗМІ по ходу розгортання події. Якщо подія коротка (наприклад: оголошення результатів президентських виборів у Франції), то можна йти по списку ЗМІ, наводячи їхні інтерпретації. В структурі роботи обов'язково має бути завершальна частина.

3) Моніторинг ЗМІ. Слідкувати за якнайменш 3-4 різними за походженням та мовою інформаційними ресурсами протягом двох тижнів та виявити найбільш важливі події цього періоду часу (занотувати письмово результат спостерегань). За жанром — огляд.

Рекомендації до виконання відповідають загальним принципам проведення моніторингу. На початку можна зазначити, які ЗМІ були обрані та чому саме. Обсяг тексту залежатиме від змістовного наповнення, але не менш, ніж 2000 друкарських символів.

ПИТАННЯ ДЛЯ ПІДСУМКОВОГО КОНТРОЛЮ

- 1) Основні теоретичні поняття та закономірності міжнародних відносин.
- 2) Журналістика та сфера міжнародних відносин: точки перетинання.
- 3) Зовнішня політика та національні інтереси: зміст понять та приклади застосування в журналістському тексті.
- 4) Фактори формування зовнішньої політики держав.
- 5) Глобалізація сучасного світу.
- 6) Поняття про глобалізм та антиглобалізм.
- 7) Глобальні проблеми людства та їхній вплив на відносини між державами.
- 8) Військово-політичні та економічні проблеми сучасного світу: Європа.
- 9) Військово-політичні та економічні проблеми сучасного світу: Азія.
- 10) Військово-політичні та економічні проблеми сучасного світу: Південна, Північна Америка.
- 11) Військово-політичні та економічні проблеми сучасного світу: Африка.
- 12) Геополітика та світова політика у фокусі уваги ЗМІ.
- 13) Сучасні збройні конфлікти. Геополітика війн.
- 14) Роль журналістів у справі подолання конфліктів у світі.
- 15) Висвітлення тематики зіткнення цивілізацій та конфліктів на цивілізаційному підґрунті.
- 16) Журналістська робота з опрацювання джерел інформації на міжнародну тематику.
- 17) Міжнародна журналістика: основні терміни та проблеми.
- 18) Міжнародна журналістика в портретах (відомі сучасні професіонали ЗМІ).
- 19) Специфіка діяльності кореспондентів за кордоном.
- 20) Проблеми політичної інтеграції європейських держав.
- 21) Європейський Союз та спільні інститути європейських держав.
- 22) Зовнішньополітичні стратегії США у світлі демократизації світу.
- 23) Сучасні тенденції міжнародних відносин.
- 24) Гібридні війни та їхній вплив на інформаційний простір.

25) Гібридна безпека та гібридна загроза: зміст термінів та застосування в тексті.

26) «Сіра зона» як конфліктний ландшафт.

27) Особливості гібридної оборони України: міжнародний аспект.

28) Проблема взаємодії держав Заходу та Сходу.

29) Геополітика та питання національної безпеки.

30) Міжнародна проблематика ЗМІ: особливості та принципи.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ ДО КУРСУ

I. Основна література:

1. Боднар І. Міжнародна інформація: Навчально-методичний посібник. Львів, 2016. 284 с.
2. Висвітлення питань міграції : Посібник для журналістів. Міжнародний центр із розвитку міграційної політики, Відень, 2020. 193 с. URL: https://www.icmpd.org/file/download/52785/file/MOMENTA%2520Manual_UA_WEB%2520%2528v.3%2529.pdf
3. Галлін Д., Манчіні П. Сучасні медіасистеми: три моделі відносин ЗМІ та політики. Київ, 2008. 320 с.
4. Глобальні проблеми сучасності : підручник / За ред. В. С. Бакірова, А. П. Голікова, О. А. Довгаль, В. А. Пересадько, В. І. Сідорова. Харків, 2019. 632 с.
5. Гриценко О. М., Шкляр В. І. Основи теорії міжнародної журналістики. Київ, 2002. 304 с.
6. Грубінко А. В., Мартинов А. Ю. Європейський Союз після Brexit: продовження історії : Монографія. Тернопіль, 2021. 258 с. URL: <http://dspace.wunu.edu.ua/handle/316497/42066>
7. Історичний розвиток цивілізацій у контексті глобалізації: ціннісний вимір / За ред. О. В. Зернецької. Київ, 2019. 317 с. URL: https://ivinas.gov.ua/publikatsiji/download/1037_14362fde523fb724164996afb6b8bfad.html
8. Кирилова О. В., Міжнародна журналістика : Навч. посібник. Дніпро, 2016. 170 с.
9. Требін М. П., Герасіна Л. М., Погрібна В. Л. Теорія міжнародних відносин. Міжнародні відносини та світова політика: Навч. посібник. Харків, 2016. 540 с. <https://pravo-izdat.com.ua/image/data/Files/191/1-25.pdf>
10. Стройко Т. В. Міжнародні організації: Навч. посібник. Київ, 2018. 250 с.
11. Полякова Ю. В., Басій Н. Ф. Міжнародна журналістика : Посібник. Львів, 2019. 218 с.

12. Носова Б. М. Міжнародна журналістика: сучасна зарубіжна публіцистика. Київ, 2016. 127 с.

13. Мальський М. З., Мацяк М. М. Теорія міжнародних відносин: Підручник. Київ, 2007. 461 с.

II. Додаткова література:

1. Беспалікова О. Палестинська проблема як один із найвідоміших та найгостріших міжнародних конфліктів. *Міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії*. 2019. № 1(5). С. 78-86. URL: <https://relint.vnu.edu.ua/index.php/relint/article/view/92>

2. Бусол О. Гібридні загрози: чи вистойть Україна? *Юридичний вісник України*. 2020. <https://yvu.com.ua/gibrydni-zagrozy-chy-vystoyit-ukrayina/>

3. Васильєв Г. В. Підтримка міжнародної безпеки – глобальна проблема людства. *Вісник Національного університету «Юридична академія України імені Ярослава Мудрого»*. Серія Політологія. 2014. № 2(21). С. 155-166. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vnyua_2014_2_18

4. Везірова Л. Роль ЗМІ в міжнародних політичних процесах. *Епістемологічні дослідження в філософії, соціальних і політичних науках*. 2013. №3(23). С. 57-63. <https://visnukpfs.dp.ua/index.php/PFS/article/view/533>

5. Вовк Р. Кібербезпека України в умовах інформаційної війни. *Безпекові виклики у геополітиці XXI століття*. Львів, 2017. С.128-131. <https://www.ispc.org.ua/wp-content/uploads/2015/07/conference-23-11-2017.pdf>

6. Воєнні аспекти протидії «гібридній» агресії: досвід України / За ред. А. М. Сиротенка. Київ, 2020. 176 с. https://nuou.org.ua/assets/monography/mono_gibr_viin.pdf

7. Гарматій О. В. Інформаційне забезпечення міжнародної діяльності: роль і значення інформаційних агенств. *Міжнародні відносини: теоретико-практичні аспекти*. 2018. № 1. С. 244–254.

8. Гарматій О. Особливості медіовідображення конфліктності. *Вісник Національного університету «Львівська політехніка». Серія: Журналістські науки*. 2017. № 883. С. 23-29. URL: <https://science.lpnu.ua/sites/default/files/journal-paper/2019/apr/16107/harmatiy.pdf>
9. Гібридна війна: in verbo et in praxi : монографія / Донецький національний університет імені Василя Стуса / під. заг. ред. проф. Р.О. Додонова. Вінниця : ТОВ «НіланЛТД», 2017. 412 с. URL: <https://jmonographs.donnu.edu.ua/article/view/3781>
10. Гібридні загрози Україні і суспільна безпека. Досвід ЄС і Східного партнерства ; Аналітичний документ. Київ, 2018. 105 с. https://www.civic-synergy.org.ua/wp-content/uploads/2018/04/blok_XXI-end_0202.pdf
11. Гірман А. П. Міжнародні відносини та світова політика: імперативи сучасності. Регіональні студії. 2020. Вип. 21. С. 34-39. URL: <http://www.regionalstudies.uzhnu.uz.ua/archive/21/7.pdf>
12. Горбенко Н. Ю. Медіатизація та вплив ЗМІ на політичний порядок денний. *Актуальні проблеми політики*. 2021. Вип. 67. С. 53-60. <http://app.onua.edu.ua/index.php/app/article/view/1150>
13. Гуменюк Т. І. Кризові процеси у розвитку європейських країн на сучасному етапі ЄС. *Науково-інформаційний вісник Івано-Франківського університету права імені Короля Данила Галицького. Серія Право*. 2021. №11 (23). DOI: 10.33098/2078-6670.2021.11.23.113-124.
14. Дністрянський М. С. Загострення геополітичних взаємин у період постмодерну та становище України. Львів, 2021. 154 с. https://geography.lnu.edu.ua/wp-content/uploads/2021/01/Dniastrianskyu_2020.pdf
15. Зубченко Я. Як зробити так, щоб українські журналісти-міжнародники розуміли, про що запитують. *Інтернет-видання «MEDIASAPIENS»*. 28 березня 2017. URL: <https://ms.detector.media/zhurnalistyska-osvita/post/18654/2017-03-28-yak-zrobyty-tak-shchob-ukrainski-zhurnalisty-mizhnarodnyky-rozumily-pro-shcho-zapytuyut/>

16. Кибіч Я. В. Брекзит у медійному дискурсі провідних європейських ЗМК. *Міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії*. 2021. № 2 (10). URL: <https://relint.vnu.edu.ua/index.php/relint/article/view/236>
17. Кожемякіна Т. В., Романченко Н. В. Ключові гравці та процеси глобального світу: сучасні трансформації. Наукові записки НаУКМА. Економічні науки. 2018. Т. 3. Вип. 1. С. 56-62. URL: <http://ekmair.ukma.edu.ua/handle/123456789/14857>
18. Кравчук В. М., Дмитрусь О. А. Вплив ЗМІ на формування громадянської свідомості. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2015. № 6. С.16-19. http://lsej.org.ua/6_2015/4.pdf
19. Куляс П. Гібридна війна в сучасному світі. Що про неї повинен знати журналіст і редактор? // Гібридна війна і журналістика. Проблеми інформаційної безпеки : навчальний посібник / за заг. ред. В. О. Жадька ; ред.-упор. : О. І. Харитоненко, Ю. С. Полтавець. Київ : Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова, 2018. 356 с. <http://enpuir.npu.edu.ua/bitstream/handle/123456789/25597/Kulias%2012-27.pdf?sequence=1>
20. Курбан О. В. Сучасні інформаційні війни в мережевому он-лайн просторі : Навч. посібник. Київ, 2016. 286 с. <http://www.interinf.chnu.edu.ua/res//interinf/Inf%20vijny.pdf>
21. Лісовський П.М. Міжнародні відносини: ментальність, геополітика, глобалізація : Навч. посібник. Київ, 2017. 156 с.
22. Літвін Л. А. Сучасні геополітичні концепції: висновки для України. *Політичні проблеми міжнародних систем та глобального розвитку*. 2019. №4. <https://doi.org/10.31558/2519-2949.2019.4.15>
23. Лукаш О. І. Індія в системі міжнародних відносин: регіональний аспект (SAARC) // Тези IV Всеукраїнської конференції індологів "Індія - 70 років незалежного розвитку: досягнення, проблеми, перспективи", 30-31 січня 2018 року. С. 334-347. URL: <https://elibrary.ivinas.gov.ua/4577/1/Indiia%20u%20systemi%20mizhнародnykh.pdf>

24. Ляшенко Т. Мусульманські держави і питання глобалізації (на прикладі країн Центральної Азії). *Наукові записки ІПіЕНД ім. І. Ф. Кураса НАН України*. 2018. Вип. 4 (60). С. 245-256. URL: https://ipien.gov.ua/wp-content/uploads/2018/07/liashenko_musulmanski.pdf

25. Майбутня держава 2030: Глобальні мегатенденції, які впливають на уряди. URL:

https://assets.kpmg/content/dam/kpmg/pdf/2014/09/Future_State_2030-UA_v3.pdf

26. Мицик Л. Еволюція глобального лідерства США в сучасній системі міжнародних відносин. *Історичні і політологічні дослідження*. 2019. №1(64). С. 29-36. <https://jhpr.donnu.edu.ua/article/view/6446>

27. Моніторинг новин українських та світових ЗМІ: Додаток до журналу «Україна-Китай». URL:

https://kneu.edu.ua/ua/science_kneu/ndi/iskk/publications_china

28. Пілат М. Інформаційні впливи та інформаційні війни: сутність понять та їхній взаємозв'язок в інформаційну епоху. *Вісник Львівського університету. Серія міжнародні відносини*. 2013. Вип. 32. С. 185-190. https://intrel.lnu.edu.ua/wp-content/uploads/2015/10/VLNU_Mv_2013_32_25.pdf

29. Полякова Ю. В., Шайда О. Є., Басій Н. Ф. Нові тенденції у розвитку міжнародної комунікації та міжнародної журналістики. *Електронний науковий журнал «Приазовський економічний вісник»*. 2018. Вип. №6 (11). С. 19-24. URL: http://rev.kpu.zp.ua/journals/2018/6_11_uk/6.pdf

30. Сушко С. Маніпулювання проблематикою Брекзиту в англомовних ЗМІ. *Вісник Національного університету «Львівська політехніка». Серія Журналістські науки*. 2019. Вип. 3. № 910. С. 99-109. URL: [https://science.lpnu.ua/uk/sjs/vsi-vypusky/vypusk-3-nomer-910-](https://science.lpnu.ua/uk/sjs/vsi-vypusky/vypusk-3-nomer-910-2019/manipulyuvannya-problematykoju-brekzytu-v-anglomovnyh-zmi)

[2019/manipulyuvannya-problematykoju-brekzytu-v-anglomovnyh-zmi](https://science.lpnu.ua/uk/sjs/vsi-vypusky/vypusk-3-nomer-910-2019/manipulyuvannya-problematykoju-brekzytu-v-anglomovnyh-zmi)

31. Тишкун Ю. До проблеми змістового наповнення терміна «світова політика». *Українська національна ідея: реалії та перспективи розвитку*. 2014. Вип. 26. С. 38-44. URL:

<https://lpnu.ua/sites/default/files/2020/9/16/paragraphs/810/tyshkun.pdf>

32. Узун Ю. В. (Не)Скромні обійми Китаю: чинники зростання геополітичної суб'єктності КНР та ознаки глобальної кризи світового порядку. *Міжнародні та політичні дослідження*. 2019. Вип. 32. С. 171-206. <http://heraldiss.onu.edu.ua/article/view/173850/193829>

33. Філенко І. Історична ретроспектива еволюції ролі ЗМІ в міжнародних відносинах. *Американістика у вітчизняній політичній науці*. 2012. Вип. 106 (2). С. 181-187. <http://journals.iir.kiev.ua/index.php/apmv/article/viewFile/262/235>

III. Інтернет-ресурси:

1. Сайт Міністерства Закордонних Справ України. URL: <https://mfa.gov.ua/mizhnarodni-vidnosini>
2. Сайт Дипломатичної академії України при Міністерстві закордонних справ України. URL: <http://dipacadem.kiev.ua>
3. Офіційні та робочі документи Державного департаменту США (FRUS). URL: <https://history.state.gov/historicaldocuments>
4. Національна спілка журналістів України. URL: <https://nsju.org/>

Навчальне видання

Ковальська Марина Сергіївна
кандидат історичних наук
доцент кафедри періодичної преси та медіаредагування

**МІЖНАРОДНІ ВІДНОСИНИ,
СВІТОВІ ПРОЦЕСИ В РЕЦЕПЦІЇ ЗМІ**

МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ

для здобувачів 3 курсу першого (бакалаврського) рівня
спеціальності «Журналістика»

В авторській редакції

Підписано до друку. 28.11.2022. Формат 60х90/16.
Обсяг 3,1 ум. друк. арк.
Папір офсетний. Гарнітура «Times New Roman».
Наклад 100 прим. Зам. № 22046

Видавець і виготовлювач

С. Л. Назарчук

Україна, 65009, м. Одеса, вул. Фонтанська дорога, 10
Тел.: 050 905 23 77. E-mail: selen_odessa@ukr.net
Свідоцтво суб'єкта видавничої справи
ДК № 7024 від 23.12.2019 р.